

TYÖVÄEN ARKISTO

SDP

PUOLUE NEUVOSTON

PÖYTÄKIRJAT 1966 – 67, – 68, – 69

+ LIITTEET

RULLA 87

ALKU

KUVANNUT

MONIKKO OY

1985

Sos.—dem.
Puolue-
neuvoston
pöytäkirjat
1966-67

PÖYTÄKIRJA Suomen Sosialidemokraattisen
Puolueen puolueeneuvoston kokouksesta, joka
pidettiin Helsingin Työväentalon juhlasalis-
sa keskiviikkona, helmikuun 16 päivänä 1966
alkaen kello 11.

Puheenjohtajana toimi Martti Viitanen
ja sihteereinä Anssi Karkinen ja Unto Niemi.

Kokouksen avaus

Sen jälkeen kun puolueeneuvoston jäsenet ja muut kokouksen
osanottajat olivat asettuneet paikoilleen puolueeneuvoston puheen-
johtaja Martti V i i t a n e n avasi kokouksen seuraavin sanoin:

Hyvät puoluetoverit!

Edellinen puolueeneuvoston kokous pidettiin puolueemme kunnal-
lisvaaleissa saaman vaalivoiton jälkeen. Nyt olemme kokoontuneet
eduskuntavaalien alla. Meidän päämäärämme tämän vaalin suhteen
ovat selvät, ne tiedetään ja tunnustetaan myös puolueemme ulko-
puolella. Sosialidemokraattinen Puolue käy vaaleihin sulun saa-
miseksi sen turmiollisen sisäpoliittisen suuntauksen tielle, jo-
ka vuosikausia tässä maassa on ollut vallitsevana, ja kehityksen
kääntämiseksi uuteen parempaan suuntaan.

Sääntömääräisten asiain rinnalla ovat eduskuntavaaleihin
liittyvät kysymykset tämän kokouksen päätettävänä. Tässä yhtey-
dessä on syytä todeta, että puolueemme nyt käy vaaleihin eheäm-
pänä ja voimakkaampana kuin vuosiin tätä ennen. Kaikki sociali-
demokraatit käyvät vaaleihin tämän puolueen riveissä. Ei ole
enää kahdenlaisia sosialidemokraatteja: on valittavana ainoas-
taan sosialidemokraatteja ja muita.

Arvoisat puolueeneuvoston jäsenet ja kokousta seuraamaan tul-
leet puolueen jäsenet. Pyydän saada lausua teidät kaikki sydämel-

PÖYTÄKIRJA Suomen Sosialidemokraattisen
Puolueen puolueeneuvoston kokouksesta, joka
pidettiin Helsingin Työväentalon juhlasalis-
sa keskiviikkona, helmikuun 16 päivänä 1966
alkaen kello 11.

Puheenjohtajana toimi Martti Viitanen
ja sihteereinä Anssi Karkinen ja Unto Niemi.

Kokouksen avaus

Sen jälkeen kun puolueeneuvoston jäsenet ja muut kokouksen
osanottajat olivat asettuneet paikoilleen puolueeneuvoston puheen-
johtaja Martti V i i t a n e n avasi kokouksen seuraavin sanoin:

Hyvät puoluetoverit!

Edellinen puolueeneuvoston kokous pidettiin puolueemme kunnal-
lisvaaleissa saaman vaalivoiton jälkeen. Nyt olemme kokoontuneet
eduskuntavaalien alla. Meidän päämäärämme tämän vaalin suhteen
ovat selvät, ne tiedetään ja tunnustetaan myös puolueemme ulko-
puolella. Sosialidemokraattinen Puolue käy vaaleihin sulun saa-
miseksi sen turmiollisen sisäpoliittisen suuntauksen tielle, jo-
ka vuosikausia tässä maassa on ollut vallitsevana, ja kehityksen
kääntämiseksi uuteen parempaan suuntaan.

Sääntömääräisten asiain rinnalla ovat eduskuntavaaleihin
liittyvät kysymykset tämän kokouksen päätettävänä. Tässä yhtey-
dessä on syytä todeta, että puolueemme nyt käy vaaleihin eheäm-
pänä ja voimakkaampana kuin vuosiin tätä ennen. Kaikki sociali-
demokraatit käyvät vaaleihin tämän puolueen riveissä. Ei ole
enää kahdenlaisia sosialidemokraatteja: on valittavana ainoas-
taan sosialidemokraatteja ja muita.

Arvoisat puolueeneuvoston jäsenet ja kokousta seuraamaan tul-
leet puolueen jäsenet. Pyydän saada lausua teidät kaikki sydämel-

lisesti tervetulleiksi puoluenevoston kokoukseen ja julistan kokouksen avatuksi.

Vahvistettuaan kokouksen avauksen nuijaniskulla puheenjohtaja Viitanen istuutui puheenjohtajan paikalle ja ryhtyi johtamaan puhetta kokouksessa.

Kokouksen osanottajat

Toimitetussa nimenhuudossa merkittiin saapuvilla oleviksi seuraavat puoluenevoston jäsenet (liite n:o 1).

Kokouksen laillisuus

P u h e e n j o h t a j a : Tämä kokous on kutsuttu koolle, paitsi sääntömääräisessä järjestyksessä piirijärjestöille lähetetyllä kirjallisella kutsulla, myös kokouskutsulla, joka on toimitettu kaikille puoluenevoston jäsenille (liite n:o 2).

Kokous on laillisesti koollekutsuttu ja päätösvaltainen.

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus vahvistettiin yksimielisesti.

Kokouksen järjestäytyminen

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa kokouksen järjestäytymisen.

Valitaan kaksi sihteeria. Puoluetoimikunta ehdottaa sihteeriksi Anssi Karkisen ja Unto Niemen.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

P u h e e n j o h t a j a : Olisi valittava kaksi pöytäkirjan tarkistajaa. Puoluetoimikunnan ehdotus: Yrjö Rantala Helsingin ja Veikko Kokkola Kymen piiristä.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

P u h e e n j o h t a j a : Ääntenlaskijoiksi ehdotetaan Aimo Korjus, Eero Karra, Pekka Hakala.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

P u h e e n j o h t a j a : Puoluetoimikunta ehdottaa menettelytapavaliokunnan kokoonpanon seuraavaksi: Puheenjohtajaksi Johannes Koikkalainen Turun eteläisestä ja jäseniksi Aarne Koskinen Helsinki, Sinikka Luja Uusimaa, Antero Nurminen Etelä-Häme, Heikki Helminen Kymi, Aaro Monthan Kuopio, Viljo Vuorinen Vaasa, Artturi Okkonen Kainuu, Rafael Paasio ja Kaarlo Pitsinki puoluetoimikunta. Sihteeriksi ehdotetaan Unto Niemeä.

Onko menettelytapavaliokunnan kokoonpanon suhteen muita ehdotuksia?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Ilmoitusasioita

P u h e e n j o h t a j a : Eräitä ilmoitusasioita ennen varsinaisten kokousasioiden käsittelyä.

Puheenvuorot pyydetään siten, että puheenjohtajalle jätetään puheenvuoron pyytäjän nimellä varustettu kirjallinen pyyntö. Puheenvuorot käytetään puhujakorokkeelta.

Merkittiin tiedoksi.

Sihteerit N i e m i : Ilmoitus koskee läsnä olevia kansanedustajaehdokkaita. - Suomen television edustajat ovat ilmoittaneet, että he tulevat hoitamaan vaalipalvelun toisen vaalipäivän iltana entistä tehostetummin. Sen vuoksi he pyytävät, että he saisivat kaikkien ehdokkaiden valokuvan. Tätä asiaa koskeva kir-

jelmä lähetetään kaikille kansanedustajaehdokkaille ja kirjelmässä tullaan selostamaan niitä vaatimuksia, joita tälle kuvalle asetetaan. Televisio ei nimittäin kaikkia kuvia sinne kelpuuta.

Tämä asia on hoidettavissa täällä läsnä olevien kansanedustajaehdokkaiden kohdalta kääntymällä Suomen Sosialidemokraatin valokuvaajan Keski-Kerhosen puoleen. Hän tietää nämä kuvalle asetettavat vaatimukset.

Nämä kuvat sekä lyhyt teksti asianomaisen henkilötiedoista, tärkeimmät luottamustoimet, harrastukset jne. - todella hyvin lyhyesti - voi lähettää allekirjoittaneelle puoluetöimistöön 10 päivään maaliskuuta mennessä.

Merkittiin tiedoksi.

Kokouksen työjärjestys

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa työjärjestyksen hyväksyminen. Työjärjestys on jaettu kaikille kokousedustajille. Se voitaneen hyväksyä esitetyssä muodossa (liite n:o 3).

Työjärjestyksesitys hyväksyttiin keskustelutta.

Toiminta- ja tilikertomukset v. 1965

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa puolueen toiminta- ja tilikertomus.

Ehdotan, että käsittelyjärjestys hyväksyttäisiin sellaiseksi, että ensin käsitellään toimintakertomus ja sen jälkeen tilikertomus ja että molempien suhteen suoritetaan ensin yleiskeskustelu ja sen jälkeen toimintakertomus käydään läpi luvuittain.

Menettelytapa hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa puolueen toimintaker-

tomuksen (liite n:o 4) käsittelyn yleiskeskustelu.

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä I luku kokonaisuudessaan ja II luvusta kohdat Puolueen päätäntävalta- ja toimeenpanoelimet, kohdat Puolueneuvosto ja Puoluetöimikunta hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta Puoluetöimikunnan apuelimet

Keskustelu:

Paavo I l o (Mikkelin piiri): Toveri puheenjohtaja!

Olen ennenkin näissä puolueenuevoston kokouksissa tehnyt kunnallisasiain jaoston toimintaan liittyviä kysymyksiä. En malta olla tälläkään kertaa olla puuttumatta erääseen asiaan, joka kaipaishi korjausta.

Kun me kunnallisissa elimissä ja kuntain liitoissa työskentelevät henkilöt joudumme koko maan käsittäviin valtakunnallisiin kokouksiin, herättää erikoista närkästystä se, että kunnallisasiain jaoston toimesta ei ole näitä kokouksia valmisteltu. Näin ollen sinne mennään sokkosilla tietämättä, mitä pitää esittää ja mitä esitystä kannattaa.

Esimerkkinä tästä oli tuolla Harjavallassa pidetty mielisairaalan kuntainliiton kokous viime keväänä. Siellä oli kysymyksessä hallituksen vaali. Olisi ollut mahdollisuus saada sosialidemokraatteja entistä enemmän hallitukseen, mutta tätä ei ollut hoidettu lainkaan. Rupesimme käytävässä rupattelemaan siitä, voitaisiinko saada hallitukseen sosialidemokraatteja ja kuiskuttelimme asian mies mieheltä. Onnellisesti kävi tällä kertaa. Saimme Aaro Pesosen lävitse. Mutta olisi käynyt helpommin, jos asia olisi käsitelty valmiiksi ennen. Lienee niin paljon muita kiireitä, ettei tälaisiin pikku asioihin keritä kiinnittää huomiota.

Nämä ovat niin tärkeitä asioita, että kunnallisasiaain jaoston pitäisi todella kiinnittää niihin huomiota.

Tässä kertomuksessa on nimitys "ammattiyhdistysjaosto". En tiedä, mitä tämän jaoston piiriin kuuluu ja missä laajuudessa se käsittelee yleensä ammattiyhdistysliikkeen piiriin kuuluvia asioita, mutta meillä Heinolan kaupungissa on järjestöväen taholta kiinnitetty parin viime vuoden aikana tapahtuneisiin seikkoihin varsin suurta huomiota.

Kun viime vuoden syyskuun lopulla SAK:n taholta tehtiin esitys ammattijärjestöjen ensimmäisestä yhteisestä esiintymisestä palkkaneuvotteluissa, tämä tarjous tehtiin myös SAJ:lle. Aina-kin meillä on sellainen käsitys, että SAJ:n taholta tämä ehdotus tyrmättiin. Olisi nyt varsin mielenkiintoista tietää ne perustelut, millä tämä kieltäytyminen on tehty.

Toinen saman tapainen kysymys on, kun Suomen Ammattijärjestölle tehtiin kysely näiden ammattiyhdistysten yhtenäistämistä koskevaan neuvotteluun. Tähänkin SAJ tietämäni mukaan on vastannut kielteisesti. Jopa tämä on johtanut siihen, että SAJ:n puheenjohtaja on joutunut väistymään syrjään ja on kyseenalaista, lähteekö Merimies-Unioni tukemaan SAJ:tä vastaisuudessa.

Koska täällä varmasti on näitä ammattiyhdistysjaostoon kuuluvia jäseniä - ainakin naamoista päätellen - ehkä joku voisi vastata, onko ammattiyhdistysjaosto kiinnittänyt tällaiseen huomiota, ja jos on, mihin toimiin se aikoo ryhtyä, etteivät tällaiset myöhemmin uusiintuisi. Niillä tehdään karhunpalvelus ei ainoastaan ammattiyhdistysväelle, vaan myös Sosialidemokraattiselle Puolueelle.

Huolimatta siitä, että tässä on näitä jaostoja ja apuelimiä, minä olisin kaivannut vielä yhtä apuelintä. - Olen sähkömiehenä kiinnittänyt huomiota atomivoimakysymykseen. Viime vuo-

sien aikana on hyvin paljon puhuttu siitä, että kun atomivoima saadaan, niin energian hinta halpenee. Mutta nyt on kuitenkin kehitys kulkemassa siihen, että tähän maahan suunnitellaan kolmea pientä atomivoimalaitosta. Kun tiedämme, että atomivoimalaitoksen rakentamiskustannukset ovat suhteellisen suuret, jos on kysymys pienistä yksiköistä, niin olisi ehkä tarpeellista puoleen ja valtiovallan tutkia asiaa ja koettaa aikaansaada tähän maahan yksi suurempi atomivoimalaitos. Tämä olisi erittäin tärkeä kysymys maan jatkuvaa teollistamista silmällä pitäen.

Toivoisin, että puoluetoimikunta tutkisi asiaa ja ottaisi selvää mahdollisuuksista esityksen tekemiseen ajoissa joko valtioneuvostolle tai eduskunnalle.

K a r k i n e n : Toveri puheenjohtaja! Puutun toveri Ilon mainintaan kunnallisen alan yhteistoiminnasta.

Kysymys on kipeä. On paikallaan, että se otetaan esille.

Puolueen kunnallisasiaain jaosto on useaan otteeseen käsitellyt yhteistoimintaa ja omasta puolestaan pyrkinyt järjestämään ja palvelemaan niitä kokouksia, jotka pidetään valtakunnallisissa puitteissa. Mainitsisin näistä esimerkkinä Maalaiskuntien liiton liittokokoukset, ns. köyhien kuntien kokoukset ja viimeksi muutama päivä sitten valtakunnallisen sosiaalilautakuntien puheenjohtajien neuvottelukokouksen. Sitä vastoin kuntainliittojen kohdalla on niin, että sekä puolueen ohjesäännön että puhtaasti käytännöllisten näkökantojen perusteella ne täytyy hoitaa piiritasolla. Toisin sanoen niiden piirien kunnallisasiaain jaostot, missä kunnat ovat, käsittelevät ja organisoivat tällaisten kokousten valmistelun ja myöskin ryhmäkokousten järjestelyn.

On varmasti paikallaan, että piirien kunnallisasiaain jaostoja kehoitetaan kiinnittämään tähän asiaan enemmän huomiota.

L i n d b l o m (puoluetöimikunta): Toveri puheenjohtaja. Toveri Ilon tiedustelu ammattiyhdistysasioiden osalta jäi äsken pidetyn puolueen puheenjohtajan, puoluesihteerin ja minun välisen neuvottelun tuloksena minun vastattavakseni.

Nämä kaksi kysymystä, jotka toveri Ilo osoitti puolueen ammattiyhdistysjaostolle, antavat aihetta ensimmäiseltä osaltaan todeta, että SAK:n esitys yhteisestä esiintymisestä palkkaliikkeiden yhteydessä kuuluu sellaisiin asioihin, joihin ei puolueen ammattiyhdistysjaoston taholla nyt eikä myöskään aikaisemmin missään vaiheessa ole koskaan puututtu. Se on aina ollut ammattiyhdistysliikkeen oma itsenäinen asia.

Me emme edes yhteisen SAK:n aikana ole katsoneet voivamme puoluetöimikunnan taholta antaa ohjeita siitä, millä tavalla ammattiyhdistysliikkeen on omissa tehtävissään liikuttava.

Kun toveri Ilo mainitsi tässä SAJ:n, niin minä viittaan vain tässä yhteydessä niihin perusteisiin, jotka aiheuttavat sen, että SAJ:n taholla ei tunneta vähäisintäkään luottamusta SAK:n menettelytapoihin siinä mielessä, että SAK noudattaisi kansanvaltaisia menettelytapoja.

Historia on osoittanut, että neuvotteluissa siirryttiin keskusjärjestöportaasta liittoportaisiin. Liittoportaassa Metallityöväen Liitto kiirehti sopimukseen, joka - jos saan sanoa tässä yhteydessä henkilökohtaisen käsitykseni - oli kaikkea sanoisinko järjestöllistä taktiikkaa ja siihen kuuluvaa järkeä vailla.

Tällaisissa oloissa ei voi olla oikein sitoa ammattiyhdistysliikkeen käsiä kolmeksi vuodeksi eteenpäin, olkoonpa sopimuksen taso prosentteineen ja muine ehtoineen mikä tahansa. Päinvastoin voisi ajatella, että hyvässä tilanteessa huonoja aikoja odotettaessa voisi lähteä siitä, että kehitettäisiin

turvallisuutta. Nyt on tehty täysin päinvastoin.

Esitys järjestöllisen yhtenäisyyden aikaansaamisesta on joutanut ns. 18 miehen komitean, Wariksen komitean toimintaan. Siinä SAJ on ilmoittanut järjestönä suhtautuvansa neuvotteluihin pidätyvästi ja, voipa sanoa, kielteisestikin. SAJ:n puheenjohtaja Oksanen on liittonsa puheenjohtajana osallistunut neuvotteluihin, ja tämä johti, niinkuin tiedetään, sitten eräässä vaiheessa ristiriitaan SAJ:n ja puheenjohtajan kesken. Asiassa SAJ:n valtuusto päätyi tulokseen, joka merkitsi sen sisäistä yksimielistä ratkaisua, johonka ei puolueella ollut aihetta sen valmistumisvaiheessa eikä myöskään myöhemmin puuttua. Sen sijaan on puolueen johto, lähinnä nyt A-jaosto, ollut kosketuksissa tähän 18 miehen ryhmän edustukseen ja pyrkinyt myös myötävaikuttamaan siihen, että näiden henkilöiden ja SAJ:n johtohenkilöiden välinen yhteys on aikaansaatu. Koskettelematta näitä yrityksiä enempää sanon, että tässä suhteessa on edistytty myönteisessä hengessä nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen tulevaisuutta silmällä pitäen. Eri asia on, että kysymys on siksi vaikea, että sitä ei ole voitu missään ripeässä tahdissa kehittää eteenpäin. Mutta kumpikin toveri Ilon kysymyksistä kohdistui asioihin, jotka kuuluvat ammattiyhdistysliikkeen sisäiseen päätäntävaltaan. Siinä suhteessa ei ole katsottu olevan oikein puuttua näihin asioihin enempää.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

P u h e e n j o h t a j a : kohta 3. on loppuun käsitelty.

Kohta 4. Puoluetöimisto hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta "II. Puolueen päätäntävalta- ja toimeenpanoelimet" oli tullut loppuun käsitellyksi.

III. Järjestötoiminta

P u h e e n j o h t a j a : Otetaan käsiteltäväksi kohta III. Järjestötoiminta.

Hyväksyttiin keskustelutta kohdat 1 - 8.

IV. Puolueen lehdistö ja julkaisutoiminta.

P u h e e n j o h t a j a : Otetaan käsiteltäväksi kohta IV. Puolueen lehdistö ja julkaisutoiminta.

Hyväksyttiin keskustelutta kohdat 1 - 7.

V. Taloudelliset asiat.

P u h e e n j o h t a j a : Otetaan käsiteltäväksi kohta V. Taloudelliset asiat.

Hyväksyttiin keskustelutta kohdat 1 - 7.

VI. Kansainväliset suhteet.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa kohta VI. Kansainväliset suhteet.

Kohta hyväksyttiin keskustelutta.

P u h e e n j o h t a j a : Kertomus Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toiminnasta v. 1965 on loppuun käsitelty.

Todettiin.

Puolueen tilikertomus vuodelta 1965

P u h e e n j o h t a j a : Siirrytään käsittelemään tilikertomusta, joka on puoluenevoston jäsenille jaetta ja omaisuustaseen osalta päättyy mk:aan 3.788.075:27 ja tulostaseen osalta mk:aan 820.865:42. Päättyneen tilivuoden tappio on mk 242.974:32 suuruinen. Haluaako taloudenhoitaja selostaa?

Puheenvuoron saatuaan lausui taloudenhoitaja P a a n a - n e n : Herra puheenjohtaja, hyvät puoluenevoston jäsenet.

Vuoden 1965 tilinpäätöksessä vastaavien puolella esiintyy tavallista enemmän varoja nimenomaan käteisenä kassana, sillä kassan kiinnipanon aikaan olivat pankit jo suljettuina, joten numerot ovat tässä meitä kaikkia hyvin lohduttavina. Tilisaatavia puolueella on, kuten edessä olevasta tilipaperista näette, 653.718:66 markkaa. Vaihto-omaisuuden puolella huomattavimpana ovat meidän varastomme: kirjallisuus ym., joka ei ole arvoitettu millään tavalla yliarvoon, pikemminkin aliarvoon. Niiden yhteissumma on 49.000 markkaa. Käyttöomaisuuden puolella on kiinteistö Paasivuorenkatu 3, joka on kirjoissa 304.059 markan arvoisena. Siitä on tehty lain sallima 1 1/2 prosentin poisto, joten se jää tilinpäätökseen summana 299.207 markkaa. Ylimääräisessä omaisuudessa esiintyy nimike luovutetun alueen yhdistykset. Nämä ovat yhdistyksiä, jotka ovat aikoinaan lakanneet ja niiden omaisuus sääntöjen mukaan siirtynyt puolueelle ja esiintyy tilinpäätöksessä määränä 67.163:61 mk.

Tilivuotena ei voitu välttää varsin huomattavaa tappiota. Tappiomäärä päättyneeltä vuodelta on 242.974:32.

Vastattavien puolella ovat puolueen velat. Luovutetun alueen yhdistyksien saatavat on suurin. Tämä summa voidaan poistaa puolueen veloista vasta sitten, kun nämä toimintansa lopettaneet yhdistykset on poistettu myös yhdistysrekisteristä. Se ei käy kuitenkaan ilman lain muutosta. Lain muutos on tietävästi suunnitteilla, mutta sitä ei vielä ole annettu.

Vastattavien yhteissumma rahastoineen muodostaa saman kuin äsken vastaavien puolella mk 3.788.075:27.

Kuluista suurin osa muodostuu puoluetöimiston maksamista palkoista mk 169.814:64. Avustusmäärä on mk 203.389:86. Tähän tulee siis vaalipiirien saamat avustukset, ruotsalaisen liiton ja naisliiton saamat avustukset, sekä pieni määrä järjestöille myönnettyjä avustuksia. Sosialistinen Aikakauslehti on tuotta-

nut tappiota, Aikamme Kuvastin on tuottanut tappiota mk 59.072:74.

Ylimääräisten kulujen puolella on tietotoimiston aiheuttamia kuluja 29.434 markkaa, kunnallisvaalikuluja jäi vielä päättyvälle vuodelle 3.843:36. Nämä ovat pääasiassa pieniä ylimääräisiä vaaleja. Eduskuntavaalien viime vuonna aiheuttamia kustannuksia, siis ennakkokustannuksia tälle vuodelle, kertyi kaikkiaan mk 43.415:80. Tulostaseen loppusumma on 820.865:42.

Tuottojen puolella voimme todeta, että puolueen jäsenmaksutuotto alkaa esittää yhä merkittävämpää osaa puolueen varsinaisten tuottojen puolella, aivan kuten sen pitääkin olla. Tämä uusi jäsenmaksujen perintäjärjestelmä on osoittautunut erittäin tulokselliseksi ja puolue saa sille kuuluvan osan rahana puolueen kassaan.

Kiinteimistön hoito on tuottanut 31.917:18 markkaa ja satunnaiset tulot 269.000 markkaa ja yhdessä tappiomäärän kanssa on tuottojen puoli saatu samaksi kuin kulujen puoli.

Tässä tämä tilinpäätös oli.

Keskustelua ei syntynyt.

Tilintarkastuslausunto.

P u h e e n j o h t a j a : Tilintarkastuslausunto on jätetty tänne alkuperäisenä ja on näin kuuluva (liite n:o 5).

Sihteeri luki tilintarkastuskertomuksen.

Halutaanko tilikertomuksen johdosta käyttää puheenvuoroja?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

P u h e e n j o h t a j a : Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti kokous vahvistanee vuoden 1965 tilinpäätöksen. Vahvistettaneen.

Vahvistettiin yksimielisesti vuoden 1965 tilinpäätös.

Tilivapauden myöntäminen vastuuvollisille.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous myöntäneen tili- ja vastuuvapauden tilivelvollisille. Myönnettäneen.

Myönnettiin yksimielisesti tilivelvollisille tili- ja vastuuvapaus vuodelta 1965.

Asia oli loppuun käsitelty.

Puoluetoimikunnan ehdotus tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1966

P u h e e n j o h t a j a : Asia N:o 7: Puoluetoimikunnan ehdotus tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1966. Tämä liittyy samoihin asiakirjoihin kuin tilikertomuskin. Sen mukaan kulujen ja tuottojen loppusumma on 1.364.000 markkaa, jossa hankittavan rahoituksen osuus on 842.000 markkaa ja ylimääräiset tuotot kaikkiaan 992.000 markkaa.

Halutaanko tulo- ja menoarvion johdosta keskustella?

Keskustelua ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Puoluetoimikunnan ehdotus tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1966 hyväksytään.

Hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan esittämä tulo- ja menoarvio vuodelle 1966.

Asia oli loppuun käsitelty.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus vuodelta 1965

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa asia N:o 8: Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus vuodelta 1965 (liite n:o 6). Ehdotan asian käsittelyjärjestyksen seuraavaksi.

Ensin suoritetaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen käydään kertomus läpi otsikoittain. Ehdotus käsittelyjärjestykseksi hyväksyttiin.

Käsittelyjärjestys hyväksyttiin keskustelutta.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa yleiskeskustelu.

Yleiskeskustelu:

Yleiskeskustelussa ei kukaan pyytänyt puheenvuoroa.

Kertomuksen yksityiskohtainen käsittely.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa kertomus Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1965.

Kertomus hyväksyttiin yksityiskohtaisessa käsittelyssä sellaisenaan yksimielisesti keskustelutta.

P u h e e n j o h t a j a : Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomus vuodelta 1965 on hyväksytty.

Todettiin.

Asia oli loppuun käsitelty.

Poliittinen tilanne, vaalit ja ohjelmakysymykset

P u h e e n j o h t a j a : Asia N:o 9: Poliittinen tilanne, vaalit ja ohjelmakysymykset.

Ennen keskustelun alkua ilmoitan, että tarkoitus on keskeyttää kokous aamiaistaukoa varten klo 12.30 tienoissa noin puoleksitoista tunniksi.

Seuraa poliittinen tilannekatsaus.

Poliittinen tilannekatsaus.

Rafael P a a s i o : Toveri puheenjohtaja, hyvät kokouksen osanottajat. Tässä kohdassa työjärjestystä tulevat esille asiat, jotka koskevat vaaleja: Poliittinen tilannekatsaus, vaaliohjelma ja siihen yhdistyvä esitelmä talouspoliittista näköaloista, jotka tällä hetkellä vallitsevat.

Mitä poliittiseen tilannekatsaukseen tulee, niin aineksia sen laajaan esittämiseen olisi kylliksi, mutta tuskin lienee tässä seurassa syytä kovin laajalti tähän asiaan kuitenkaan uppoutua. Aion esittää sen seuraavassa muodossa:

Meidän puolueuuvostomme tämän kertainen kokous, niin kuin huomaamme, osuu aivan eduskuntavaalien tuntumaan. Tästä johtuen puolueuuvoston on sääntömääräisten asioiden ohella käsiteltävä myös näitä vaaleja koskevia asioita. Kuten tuli mainittua, tällainen asia on mm. meidän vaaliohjelmamme, jonka merkeissä puolue käy näihin vaaleihin. Toivottavasti se vastaa tarvetta ja niitä käsityksiä ja toiveita, joita me näihin vaaleihin asetamme. Olimme moneen kertaan vaatineet vaalien toimittamista ennen lain määräämää aikaa ja saimmekin sen aikaiseksi, mutta valitettavan myöhään. Kuitenkaan poliittista muutosta, jota me olemme kaiken aikaa tavoitelleet, ei ole voitu saada aikaan. Odotamme, että vaalien mentyä jonkinlainen käänne kuitenkin tapahtuu. Nämä vaalit ovat poikkeuksellisen tärkeitä, kaikki vaalit ovat tärkeitä, mutta näissä vaaleissa on meidän ja valtakunnan kannalta esillä kaksi keskeisen merkityksen omaavaa asiaa, johon odotetaan valitsijoiden ratkaisua.

Ensiksikin on esillä kysymys puolueemme tulevasta asemasta suomalaisessa politiikassa. Voimme hankkia takaisin ne asemat, jotka menetimme vastustajillemme puolueemme ankaran murroksen vuosina. Tässä asiassa tapahtuvalla ratkaisulla, oli se sitten toivomustemme mukainen tai sen vastainen, on kauas tuleviin aikoihin ulottuva merkitys. Näyttää siltä, että kaikki puolueet ovat selvillä tästä, ja osaksi siitä syystä juuri vaalitaistelu on niin ankara ja myös jännittävä.

Toinen keskeinen vaalikysymys on, tuottavatko nämä maaliskuun vaalit sellaisen tuloksen, että maan sisä- ja talouspoli-

tiikassa tapahtuu muuttumista nimenomaan siihen suuntaan, jota me sosialidemokraatit pidämme maalle ja kansalle tärkeänä. Tämänkin asian esillä olo vaaleissa on kaikkien puolueiden tiedossa ja siksi kamppailu käy muutoksen ja kaiken ennallaan säilyttämisen kesken. Tässäkin kohdin tapahtuva ratkaisu on kauaskantoinen asia. Sen me tiedämme.

Puolueemme piirissä elää vahva toiveikkuus maaliskuun vaaleihin nähden. Uskotaan ja ollaan aivan varmojakin siitä, että vaalien tulos ei voi muodostua muuksi kuin menestykseksi meille.

Hieman toisistaan poikkeavat kuitenkin käsitykset siitä, miten suureksi voittomme tulee muodostumaan. Haluan tämän johdosta todeta, että tälle toiveikkuudelle on perusteita olemassa. Niistä on ollut jo moneen kertaan puhetta. Selvää tietysti on, ettei vaalivoitto ole ilman muuta selvä asia. Se on edellyttänyt vuosien työtä ja edellyttää työtä aina vaalipäiviin asti. Asiantuntijat väittävät, ettei enää ole mahdollista valloittaa kannattajia toisilta puolueilta, koska mielipiteet muodostuvat jo varsin varhain ennen vaaleja. Sen sijaan nyt tehtävän työn tarkoitus on saada puolueemme kannattajat liikkeelle ja osallistumaan vaaleihin. Siis herätystyötä me ennen muuta teemme. Silti ei ole viisasta jättää huomiotta sitäkään mahdollisuutta, että on olemassa koko joukko ihmisiä, jotka eivät ole muodostaneet itselleen selvää kantaa, mitä puoluetta vaaleissa äänestäisivät, ja sitäkään, menevätkö äänestämään lainkaan. Ilmeistä on, että nyt kamppaillaan jokaisesta äänestä ja että juuri ylimmillä ääniprosenteilla saattaa olla kuvaannollisesti sanoen virkistävä vaikutus. Optimismi on hyvä asia, mutta liiallinen optimismi johtaa masennukseen, jos toiveet eivät täysin toteudukaan. Suosittelena siis malttia ja kylmäverisyyttä suhtautumisessamme vaalien menoon.

Me olemme lähteneet vaaleihin siinä tarkoituksessa, että ne koskevat kansamme eräitä keskeisiä kysymyksiä, etupäässä sisä- ja talouspolitiikkaa. Näillä alueilla on poliittinen taistelu viime vuosina voimallisimpana riehunut ja juuri näiltä alueilta löytyvät ankarimmin arvostelemamme pulmat ja hallituksen ja hallituspuolueiden keskeiset toimenpiteet. On ehdottoman varmaa, että kaikki puolueet ovat täysin selvillä tästä, mutta kun ne myös ovat nimenomaan porvarillisten puolueiden politiikan kipeitä ja vähiten arvostelua kestäviä kohtia, ovat nämä puolueet pyrkineet siirtämään vaalitaistelun painopistettä toisaalle. Näyttää suorastaan sovitulta, että päähyökkäys kohdistetaan sosialidemokratista puoluetta vastaan. Tarkoitus tietysti on rajoittaa meidän vaalimahdollisuuksiamme niin paljon kuin suinkin, ja tässä tarkoituksessa toistetaan kuin joukkolausuntarunoa kysymystä, kenen kanssa sosialidemokraatit aikovat mennä hallitukseen vaalien jälkeen ja onko aikomuksemme mennä sinne yhdessä kommunistien kanssa.

Mitä sitten on tällaisen kyselyn takana? Selvästi on takana usko, että kommunisteihin kohdistuva pelko ja kammo on niin suuri, että se on käyttökelpoinen aihe vaaleissa. Ja kun ahkerasti kylvetään epäilystä siitä, että me olemme päättäneet vetää kommunistit hallitukseen, niin meitäkin on aihetta kammoksua. Joku lehti tietää kertoa sellaistaikin, että olemme tehneet oikein salaisen sopimuksen kommunistien kanssa siitä, että he nyt taas pääsevät ministerituoleille, joille heidän halunsa kieltämättä palaa. On tietysti tyhjää puhetta kaikki tuo, mitä tulee vaalien jälkeisiin järjestelyihin. Me emme ole tehneet minkäänlaisia sopimuksia minkään puolueen kanssa siitä, keitä me kelpuutamme kanssamme hallitukseen. Tämä on selvä asia jo siitäkin syystä, ettei meillä eikä muilla ole tietoa, olemmeko me mukana vaalien jälkeen mahdollisesti muodostettavassa uudessa hallituksessa, vai ei. Jos olemme, niin sekin on monen mutkan takana, sillä hallitukseen me-

nemme tehdäksemme siellä ohjelmien mukaisia tekoja. Innokkaimpana meidän aikeitamme kysynyt puolue on kokoomus. Sen tällaisessa ahkeroinnissa on sikäli mieltä, että kokoomus on se, jolla on aihetta pelätä vaaleja. Sen politiikka viime vuosina on ollut sen kaltaista altista seurailijan toimintaa, josta hedelmät on korjannut maalaisliitto eli keskustapuolue. Noin vuosi takaperin kokoomuksen uusi puheenjohtaja ilmoitti eduskunnan puhujapaikalta, ettei nykyinen hallitus tee päätöksiä, jotka eivät ole kokoomuksen mielen mukaisia. Kun kokoomus on pysynyt hallituksessa mukana, merkitsee se sitä, että kokoomus ottaa täysin vastuun kaikesta, mitä Virolaisen hallitus on tehnyt. Ja se ei ole todellakaan kevyt vastuu. Jopa on rohjettu levittää sellaista väitettä, että sosialidemokraatit ovat oikeissa luopua vaalien jälkeen demokratiasta ja siten avata tien kommunistien vallanottopyrkimyksille. On jo melkein irvokasta väittää tällaista, kun meidän demokratiamme on pysynyt monien vaarojen keskelläkin voimassa vain sosialidemokraattien voimakaalla tuella. Milloin ovat demokratian perusteita horjuttaneet kommunistit, milloin porvarit, etunenässä kokoomus. Aina ovat sosialidemokraatit asettuneet demokratiaa puolustamaan. Jos emme olisi tätä usein raskasta tehtävää hoitaneet, on syytä kysyä, missä me nyt olisimme. Kun tällaisia juoruja levitetään, tulee jokus kysyneeksi, mihin on häpy tästä maasta kadonnut. Maalaisliittolainen keskustapuolue ei ole onnellinen, kun tulee puheeksi viime vuosien talouspolitiikka ja sen hedelmät. Sekin keskustelisi mieluummin jostakin muusta, ehkä ulkopoliitikasta, jonka se arvelee olevan sosialidemokraateille hankalan asian. Kun tästä on ollut puhetta, olemme ilmoittaneet, ettei meillä ole mitään sitä vastaan, että ulkopoliitikastakin keskustellaan. Onhan ulkopoliittika meille kansana erittäin tärkeä asia. Sanotakoon nytkin, että puolueellamme on hyvin selkeä käsitys sii-

tä, mitä linjaa Suomen ulkopoliitiikan tulee noudattaa. Käsityksemme on ilmaistu monta kertaa, mutta jostakin syystä kun me teemme selkoa ulkopoliittisesta kannastamme, keskustapuolueessa näytetään hapanta naamaa. Selvimmin hermostuminen käy ilmi keskustapuolueen päälehden palstoilla. Jos, kuten voisi edellyttää, keskustapuoluekin ajattelisi maamme ulkopoliitiikan ongelmia lähtökohtanaan maan turvallisuus ja menestys, niin luulisi, että sekin iloitsisi, kun huomaisi, että tässä tärkeässä asiassa vallitsee niin laaja yksimielisyys kuin sopii toivoa. Hämmästykselle on aihetta, kun tällaista iloa ei lainkaan huomaa. Tämä ja useat muutkin syyt antavat aiheen todeta, että keskustapuolueen on käytävä läpi ajatuksia selventävä ja katsomuksia avartava opin tie, ennen kuin se on todella kypsä vastaamaan valtakunnan asioiden johtamisesta.

Suomalaisesta kansanpuolueesta, joka sekin karkasi uuden nimen suojiin kuten maalaisliitto sitä ennen, ja ruotsalaisesta kansanpuolueesta ei tässä yhteydessä ole tarpeen paljon mainita. Puolueina nämä kumpikin ovat vähämerkityksisiä. Vain toisten puolueiden apueliminä niillä saattaa olla jotakin merkitystä. Suomen kansa tuskin menettäisi mitään, vaikka näitä puolueita ei olisi lainkaan.

Sen sijaan on ehkä tarpeellista, että omistamme huomiota kommunisteille ja heidän apuelimilleen, joista tärkein on SKDL ja vähäarvoisempi avustaja TPSL, sen jäljellä oleva simoslainen ryhmä.

Suomen Kommunistinen Puolue piti viime tammikuussa puoluekokouksen, johon kiinnitettiin puolueen ulkopuolellakin paljon huomiota. Keskeinen uteliaisuuden aihe oli, mikä merkitys puolueen tulevassa työssä on sillä oppositiolla, joka esiintyi puoluekokouksen edellä hyvin aktiivisesti ja jolla näytti olevan voimaakin takanaan. Puoluekokouksen mentyä voidaan tehdä päätelmiä. Ne osoittavat, että opposition vaikutusvalta puolueen tulevaan politiik-

kaan supistui vähäiseksi. Pienenä vähemmistönä puolueen johtolimissä oppositio ei voi saada paljon aikaan, ellei se nyt siten jatka vanhoilleen jääneen puolueen todellisen politiikan arvostelua. Näyttää kuitenkin siltä, ettei ole kovin paljon aiheita odottaa mitään tällaista, sillä oppositio on taitavasti ympäty puoluejohdon poliittiseen runkoon ja opposition vähäinen kunnianhimo on siten tullut tyydytetyksi.

Näin ollen on myös selvää, että kommunistisen puolueen toiminnan vähäiset tarkistukset ovat entisellään ja että sen poliittisen toiminnan tärkeimmät linjat ovat myös vanhoillaan. Jos he aikovat yrittää muuttaa käsitystämme, on heidän jollakin pätevällä tavalla osoitettava, että puolueen toimintaperiaatteet sittenkin ovat toiset kuin ennen. Tämä näkökanta määrittelee sen yhteistoiminnan rajat, johon sosialidemokraatit voivat kommunistien kanssa mennä. Sosialidemokraattinen Puolue ei voi edistää kommunistisen puolueen tarkoitusperiä tässä maassa, sillä me pyrimme päämääräämme toisin keinoin ja menettelytavoin kuin kommunistinen puolue.

Mitä SKDL:oon tulee, niin sen asema ei myöskään ole muuttunut. Sen epäitsenäisyys on sama kuin ennen, ja kommunistisen puolueen johtava ote siinä on muuttumaton.

Nämä huomiot poliittisen toimintamme tämänhetkisestä tilasta ovat meidän kannaltamme erittäin tärkeitä. Seuraamme tarkoin, mitä kommunistisessa puolueessa ja sen vaikutuskentässä tapahtuu. Odotamme suurella kärsivällisyydellä, onko kommunistisella puolueella voimaa ja taitoa sopeutua meillä vallitsevan demokratian puitteissa toimimaan maamme ja kansamme, sen työtä tekevien ihmisten elämän edellytysten parantamiseksi ja sen itselleen taistellen hankkimien kansalaisvapauksien turvaamiseksi ja lisäämiseksi. Jos meidän apumme tämän suuntaisten pyrkimysten hyväksi on tarpeen, me annamme sitä.

Totesin edellä, että TPSL:n jäämistön siirtyminen läheisempään yhteistyöhön kommunistien kanssa on sinänsä vähämerkityksinen asia, mutta merkitystä on sillä kuitenkin sikäli, että yhteisessä vaaliliitossa kommunistien kanssa simoslaisten mahdollisesti kokoamat äänet auttavat kommunisteja torjumaan ainakin tuntuvamman vaalilitappion vaaran.

En aio kajota tässä yhteydessä ammattiyhdistysliikkeessä vallitsevaan tilanteeseen, vaikka sillä onkin vaikutusta myöskin poliittisen kentän tapahtumiin. Tällä työväenliikkeen lohkolla on, kuten tiedetään, keskusteluja käyty ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyysmahdollisuuksista. Puolueen taholta ei ole yritetty vaikuttaa näiden keskustelujen käyntiin, mutta olemme luonnollisesti seuranneet niitä.

Mitä meihin itseemme tulee, niin toivomamme vaalimenestys on vaalien välikautena suoritettun työn tulosta. Tässä on aihetta mainita pari seikkaa. Kun aikanaan puolueessamme tapahtuneen hajanuksen pahat vaikutukset on voitu torjua ja saada takaisin puolueen yhteyteen todella jotain merkitsevät voimat TPSL:n piiristä, olemme voineet uudelleen saada aikaan yhtenäisyyden sosialidemokratian kentässä. Mitä tästä vielä puuttuu, ei ole haittavaikutuksiltaan paljon merkitsevää. Tämä on ollut tärkeänä lähtökohtana puolueen vaikutusvallan palauttamisessa maan poliittisessa elämässä.

Toinen tärkeä seikka on eduskunnassa harjoitettu määrätietoinen ja tiukka oppositiopolitiikka. Olemme voittaneet työllemme laajaa myötämieltä, ja luottamus puolueen toimintaa kohtaan on jatkuvasti vahvistunut. Tällä hetkellä meillä on hyvin perusteltu syy uskoa, että vaalit tulevat olemaan puolueellemme hyvin suotuisat.

Mitä me sitten tahdomme tehdä vaalien tapahduttua, jos niissä saamme tuntuvan voimanlisän? Me haluamme, että sisä- ja talouspoli-

tiikassa saadaan aikaan käänne. Mutta samalla on nähtävä selvästi, että tehtävä on vaikea eikä äkillisellä tempulla aikaansaatavissa. Maan asioita on pitkään hoidettu sillä tavalla, että epäkohtien ja ratkaisemattomien pulmien ruuhkautuminen on ollut pelottavan suuri. Valtion raha-asiat ovat hyvin huonossa kunnossa, vaikka valtion tulojen kasvu on ollut esim. viime vuonna erittäin tuntuva. Työn puutteesta kärsivien luku on pelottavan korkea, ja vähätuloisten ihmisten jokapäiväinen toimeentulo on heikentynyt.

Yhteiskunnan varojen epätarkoituksenmukainen käyttäminen herättää erityistä huomiota. Samaan aikaan kun myönnetään, että maan talous kaipaa kohentamista ja uusien työpaikkojen aikaansaaminen on kipeän tarpeen sanelema, kun koulutusolomme laahaavat kaukana tämän päivän tarpeista, valuvat vähäiset pääomamme tarkoituksiin, jotka eivät saa aikaan mitään uutta ja tarpeellista. Me emme saa jäädä muusta maailmasta jälkeen. Lyhytkin olosuhteiden ja tarpeiden tarkastelu osoittaa, miten paljon työtä olisi tehtävä, jotta asemamme vahvistuisi ja elintasomme voisi kohota, puhumatta-kaan siitä, mitä yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus vaatisi tehtäväksi. Tässä kohden sopii viitata verotusolojemme suurkorjaukseen, jota on huudettu vuosikausia, mutta mitään ei ole saatu toimeksi. Meidän osallistumisemme hallitusyhteistyöhön muiden puolueiden kanssa edellyttää sellaisen hallitusohjelman laatimista ja toteuttamista, josta me olemme jo osan esittäneet ja myöhemmin tulemme täydentämään käytännöllisten toimintasuunnitelmien muodossa. Tähtäimessämme on parempi huolenpito koko kansan elämästä. Se merkitsee, ettei ole kysymys siitä, asuvatko ihmiset maalla vai kaupungissa, jos heidän elämäänsä ja elämisen mahdollisuuksiinsa olisi saatava kohennusta yhteiskunnan toimenpitein.

Koko päätymässä olevan nelivuotiskauden ja nykyisen eduskunnan ajan on hallitusvalta ollut porvarillisten puolueiden hallussa. Ne kantavat raskaan vastuun siitä, miten maan ja kansalaisten asiat nyt ovat. Ne ovat yhdessä olleet sen arvostelun kohteena, jota oppositiossa olleet sosialidemokraatit ovat kohdistaneet sitä tapaa vastaan, jolla maan asioita on hoidettu tai oikeastaan jätetty hoitamatta. Nyt vaalien tullessa me saamme kuulla ja nähdä, miten erinomaisen hyvin asiat tulevat pikapuoliin hoidetuiksi, jos valitsijat jälleen uskovat asioittemme hoidon samojen puolueiden käsiin, jotka tänä nelivuotiskautena ovat niin pahasti epäonnistuneet. Mahtanevatko ihmiset todella uskoa niin perusteelliseen muutokseen, mitä hallituspuolueiden vaalinaluslupaukset edellyttävät. Jos Virtanen muuttaa nimensä Mäkiseksi, ei kai uusi Mäkinen mahda olla vallan toinen mies munaskuitaan myöten kuin oli vanha Virtanen. Ei nimenmuuton kukaan usko tällaista ihmettä saavan aikaan. Maalaisliitto kai uskoo ihmisten uskovan, että juuri niin käy. Kansapuolue uskoo, että ihmiset uskovat, että kun kansanpuolue tuli liberaaliseksi puolueeksi, niin mitään ei jää jäljelle kansanpuolueesta. - Tällaisia temppuja on tehty, mutta uskon, että valitsijat yhä edelleen ajattelevat järkevästi ja toimivatkin sen mukaan, kun he saavat sen vapaasti tehdä.

Se mitä vaalien jälkeen tulee tapahtumaan, on nyt valitsijoiden harkinnan varassa. Valitsijan osa on tärkeä, sitä on syytä muistuttaa, se on ratkaiseva. Vastustuspuolueemme näyttävät rakentavan toivonsa uskoon, että ihmisten, siis valitsijain mieltä hallitsee äänestystottumus. Mitä puoluetta on ennen äänestetty, sitä äänestetään vastakin huolimatta siitä, onko sen toiminta herättänyt valitsijoissa tyytymättömyyttä vai ei. Tällä uskolla lie-nee perusteensa, mutta tuskin sen varaan paljon voi rakentaa. Mitä tulee erityisesti nuoriin äänestäjiin, jotka nyt saavat äänes-

tää ensimmäisen tai toisen kerran, niin he eivät ole äänestystottumuksen orjia, vaan voivat valita kannatuksensa kohteen vapaammin. Nuoria äänestäjiä on näissäkin vaaleissa paljon ja heidän vaikutuksensa vaalin tulokseen tästä syystä hyvin suuri. Nykyajan nuoret ovat ennakkoluulottomampia kuin edelliset sukupolvet ovat olleet ja ovat. He katselevat maailmaa avoimin silmin. Heillä on paremmat mahdollisuudet saada tietoja asioista kuin on ennen ollut, ja he ovat myös kriittillisiä asioita ja tapahtumia kohtaan.

Sosialidemokraattinen Puolue kiinnittää hyvin paljon huomiota nuorisoon. Nuoriso on tulevaisuuden kansaa, ja Sosialidemokraattinen Puolue on tulevaisuuden puolue. Yhteistyön ja yhteisymmärryksen pohja on olemassa, se on laaja ja luja, sitä meidän on käytettävä hyväksemme (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Kokous keskeytetään lounastauon ajaksi ja jatkuu klo 14.00. Lounas nautitaan tämän talon ravintolassa.

Ilmoitusasioita

P u h e e n j o h t a j a : Ensinnäkin todetaan, että kokousedustajille on jätetty puoluetoimikunnan ehdotus julkilausumaksi, puolueen asettaman työryhmän ja Ruotsalaisen Työväenliiton liittotoimikunnan ehdotus sosialidemokraattien suomenruotsalaiseksi vaaliohjelmaksi, ja luonnos Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen lähiajan talouspoliittiseksi ohjelmaksi.

Merkittiin pöytäkirjaan.

P u h e e n j o h t a j a : Menettelytapavaliokunta kokoontuu lounastauon aikana kabinettiin n:o 5. Äsken luetellut asiakirjat pyydetään ottamaan mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous keskeytetään.

Kokous otti lounastauon klo 12.31.

Kokousta jatkettiin klo 14.10.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous jatkuu. Pyydän kokousedustajia asettumaan paikoilleen.

Ulkopoliittinen lausuma

P u h e e n j o h t a j a : Niihin luonnoksiin, jotka ennen kokouksen keskeyttämistä aamupäivällä jaettiin kokousedustajille, ei sisältynyt minkäänlaista esitystä lausunnoksi ulkopoliittisista kysymyksistä. Tarkoituksena kuitenkin on, että myös näistä asioista jotain lausuttaisiin. Sen vuoksi siinä keskustelussa, joka poliittista tilannetta koskevana alustavan puheenvuoron jälkeen alkaa, voidaan myös tähän asiaan kiinnittää huomiota evästyksenä tällaista lausumaa varten.

Puheenvuoron saatuaan lausui puoluesihteerin P i t s i n k i : Toveri puheenjohtaja. Tämän puheenvuoroni tarkoituksena on hieman selvittää sitä paperisotaa, joka liittyy käynnissä olevaan vaalitaisteluun ja myös tähän puolueeneuvoston kokoustyöhön.

Olemme lähteneet siitä, että ulkopoliittikka ei ole vaalitaistelukysymys, vaan että tämän vaalitaistelun luonne on sisäpoliittinen ja siinäkin nimenomaan talouspoliittinen. Tämän mukaisesti on rakentunut myös se vaalipropaganda ja ne ohjelmat, joita me nyt esitämme valitsijoille. Kun kuitenkin ulkopoliittikka jatkuvasti on tärkeä asia, on puoluetoimikunta sitä mieltä, että me voisimme täällä annettavan vaalijulistuksen sekä täällä päätettävän lyhyen tähtäimen talouspoliittisen ohjelman ohella antaa myös kansainvälisiä kysymyksiä ja ulkopoliittikkaa koskevan päätöslauselman, johonka - niin kuin puheenjohtaja täällä viittasi

ja totesi - voidaan täällä keskustelun kuluessa esittää toivomuksia.

Puoluetoimikunta katsoo, että ulkopoliittinen julkilausuma, paitsi vaalien kannalta, muutoinkin on tässä tilanteessa meidän kannaltamme paikallaan. Puoluetoimikunta ehdottaa siis, että se saisi tämän kokouksen antamien eväiden pohjalla muotoilla annettavan lyhyehkön ulkopoliittisen päätöslauselman.

Mitä muihin ohjelmiin tulee, voidaan sanoa, että ne painotuotteet, jotka täällä jo ovat nähtävissä tai joita vielä tulee, sekä monisteet että painetut tuotteet, rakentuvat viime puoluekokouksen tai sitä aikaisempiin päätöksiin. Ne merkitsevät yleensä sitä, että työryhmät eri aloilla ovat konkretisoineet meidän ohjelmiamme eräissä kysymyksissä ja saattaneet ohjelman asenteet ikään kuin ajankohtaisiksi.

Talouspoliittinen lyhyen tähtäimen ohjelma on ilmeisesti kuitenkin erikseen tällä kertaa paikallaan siitä syystä, että talous muodostaa tämänhetkisen tilanteen keskeisen kysymyksen ja että vaalien jälkeisessä politiikassa talouspolitiikka ja valtiontalouden kysymykset ovat hallitsevassa asemassa.

Toveri Koivisto tulee täällä esittämään katsauksen talouspoliittisesta lyhyen tähtäimen ohjelmasta, jonka hän on laatinut.

Varsinainen vaalijulistus on tämä täällä jaettu julkilausumaehdotus "Nyt on käännekohta". Sekin on yksinomaan sisäpoliittinen, ja niin kuin havaitsette pääosaltansa talouspoliittinen. Siinä kuvataan äskeisten vuosien talouspolitiikan epäonnistumista ja sen jälkeen esitetään sosialidemokraattisen puolueen tavoitteet. Nämä tavoitteet rakentuvat pääasiallisesti vuoden 1963 puoluekokouksen päättämiin ohjelmiin, mutta ovat eräiltä osin täsmennetyt. Siellä on teollistuva Suomi, koulutus-

yhteiskunta, maatalouden uudistaminen, tuotannon demokratisoiminen, verotuksen uudistaminen, eläketurva sekä tämä meidän taloudellinen vaihtoehtomme, eräänlainen lyhytkuvaus, lopussa.

On ilmeistä, että tämän kaltaisten vaalijulistusten levittäminen ja luetuksi saaminen on sitä vaikeampaa mitä laajempia ne ovat. Tästä johtuen tätä julistusta on pyritty pitämään niin suppeana kuin suinkin. Siitä on seurauksena, että tästä puuttuu monia sellaisia asioita, jotka olisivat mainitsemisen arvoisia. On ollut pakko valita eri kysymysten kesken ja tulos on nyt puoluetoimikunnan osalta tämä. Esitykset muutoksiksi ovat tietysti tervetulleita, mutta toivoisin, että muutoksia esitettäessä tähdättäisiin kuitenkin siihen, että tämä vaalijulistus ei ainakaan olennaisesti pitenisi siitä, mikä se nyt on.

Eräät muut kysymykset, joita tässä vaalijulistuksessa ei ole mainittu, tulevat mainituiksi ja esille monisteissa, joita etenkin ehdokkaat sekä puoluejohtajat koko maassa saavat, ja osittain niissä painetuissa vaalikirjasissa ja papereissa, joita täällä jaetaan.

Tohtori Mauno K o i v i s t o : Puheenjohtaja, hyvät toverit. Minun tehtäväni on paitsi esitellä tätä luonnosta talouspoliittiseksi ohjelmaksi - ehkä sille voisi löytyä parempikin nimi - myös hiukan laajemmin selostaa sitä taustaa, jolta lähtien tämä ohjelma on tehty.

Voimme kai sanoa, että tuskin missään muussa puolueessa on viime aikoina ahkeroitu niin paljon ohjelmien teoissa kuin meillä. Tähän lienee yhtenä selityksenä se, että olemme olleet varsin pitkän aikaa poissa yhteiskunnan toimeenpanovallan käytöstä ja että ohjelman teosta on tällöin tullut varsinaisen muun toiminnan korvike.

Tällä kerralla ohjelmatyö on kuitenkin ollut tavallista tärkeämpää kahdesta syystä: Toisaalta on kovasti korostettu sitä, että meillä on parempi vaihtoehto, ja toisaalta tällä kerralla on korostettu myös sitä, että me ohjelmakysymysten mukaan valitsemme hallituskumppanimme.

Tällöin ei tietystikään voida tarkoittaa näitä vaaliohjelmaa tai julistuksia, koska niiden tulee olla luonteeltaan varsin yleisluontoisia ja mahdollisuuksien mukaan kaikkia arkoja kysymyksiä kaihtavia.

Hallituskumppaneita valittaessa ei myöskään voida panna ehdoksi jonkin tavoite- tai vaatimusohjelman hyväksymistä, koska nykyään kaikki puolueet alkavat olla noin periaatteessa samalla kannalla ja hämmästyttävän lähellä toisiaan. Yleisesti hyväksytään nyt jo semmoiset tavoitteet talouspolitiikan alalla kuin nopea taloudellinen kasvu, täystyöllisyys, vakaa rahan arvo, tasapainoinen ulkomaankauppa, valtiontalouden tasapaino jne. Vielä muutama vuosi sitten porvarit olivat haluttomia käyttämään täystyöllisyys-nimitystä. He halusivat puhua korkeasta ja alhaisesta työllisyydestä, mutta tällä hetkellä näistä kysymyksistä ei enää paljon keskustelua käydä. Nyt porvarit ilmoittavat olevansa jopa oikeudenmukaisen tulonjaon kannalla. Kun me olemme puhuneet tasaisesta tulonjaosta, niin emme tietysti kuitenkaan ole tarkoittaneet sitä, että kaikki tulot pitäisi panna ihan tasaisiksi. Viimeisin uutuuks on se, että kokoomuksen taholtakin on ilmoitettu oltavan taloudellisen kansanvallan kannalla, jolla he ilmoittavat tarkoittavansa kansankapitalismia.

Toisaalta on Suomen Kommunistisen Puolueen äskeisessä edustajakokouksessa hyväksytty lähiajan talouspoliittinen ohjelma, jossa selvästikin on huolellisesti vältetty kaikkien sellaisten

kantojen ottaminen, joiden hyväksyminen meidän puoleltamme olisi mahdotonta. SKP:n ohjelman ns. perusvaatimusten joukossa on seuraavanlainenkin:

"Kansantalouden kehityksen eduksi on käytettävä myös yksityisen ei-monopolistisen yritteliäisyyden mahdollisuuksia."

Tämä on sanottu varsin varovasti, mutta kuitenkin hyvin ymmärrettävästi.

Pienteollisuudelle esitetään siinä halpakorkoisia lainoja, verohelpotuksia jne.

Tuossa ohjelmassa esitetään vaatimuksia ja suosituksia, joita laskelmieni mukaan on peräti 94 kappaletta, ja näistä on vain muutama, ehkä neljä, viisi sellaista, joiden pohjalta kannattaisi ruveta keskustelemaan tai väittelemään.

Mielenkiintoista on todeta, mitä tässä ohjelmassa ei vaadita. Aikaisemmasta poiketen ei vaadita suurteollisuuden ja pankkien kansallistamista. Kansallistettaviksi esitetään vain vakuutusyhtiöt, lääketehaat ja apteekit, mikä ajatus ei ole kovinkaan kaukana niistä ajatuksista, joita meidän taholtamme on silloin tällöin esitetty. Siinä ohjelmassa ei nimenomaan vaadita, että meidän pitäisi erkaantua Euroopan Vapaakauppaliitosta Eftasta, mutta esitetään tämä asia tutkittavaksi.

Niin, tuossa SKP:n ohjelmassa, joka on hyvin laaja, vaaditaan ja tarjotaan seitsemän hyvää ja kahdeksan kaunista, ja kuitenkin ohjelma sellaisenaan on täysin epärealistinen. Siinä esitetyt ajatukset ja vaatimukset eivät missään muodossa ole sellaisia, että niitä voitaisiin yhtä aikaa toteuttaa. Joitakin niistä erikseen aina voitaisiin toteuttaa.

Kun me siis teemme omaa ohjelmaamme, jonka hyväksymisen me panemme hallitusyhteistyömme ehdoksi, on meidän pyrittävä tekemään toteuttamiskelpoinen ja täsmällinen ohjelma. Koska useimmat talous-

poliittiset ratkaisut sisältävät puuttumista valtion tulojen ja menojen muodostumiseen, niin valtiontalouden kysymysten pitäisi aina ohjelmia tehtäessä olla mielessä. Viisainta nyt tässä edessä olevassa tilanteessa on ryhtyä valmistamaan luonnosta vuoden 1967 valtion talousarvioksi. Sen valmistaminen joka tapauksessa on uuden hallituksen ensimmäisiä tehtäviä ja myös ensimmäisiä sen eteen varsinaisesti tulevista sisäisistä koettelemuksista.

Tämmöistä luonnosta me tarvitsemme ensi sijassa selvittääksemme itsellemme, missä määrin meidän omat monet pyrkimyksemme ovat samanaikaisesti toteutettavissa, ja tämmöinen luonnos on tarpeen myös muiden puolueiden kanssa käytäviä keskusteluja varten, jotta saataisiin konkreettisesti selville se, missä määrin erilaiset pyrkimykset ovat samansuuntaisia.

Tietysti saman tien olisi sovittava myös vuoden 1968 ja 1969 ohjelmien, talousarvioiden päälinjoista.

Nämä kaikki tässä mainitsemani vuodet ja erikoisesti tietysti tämä jo kulumassa oleva vuosi ovat valtiontalouden kannalta hyvin vaikeita. Valtio on siirtänyt mahdollisuuksiensa mukaan meno- ja tulevaisuuteen ja ottanut hyvin paljon lyhytaikaista velkaa. Erikoisen vaikea tulee valtion kassatalouden kannalta olemaan tämän vuoden toinen neljännes, eli heti vaalien jälkeen seuraava aika.

Nämä vaikeudet tulevat olemaan suuria, mutta joidenkin puolueiden ne on hoidettava. Elettävähän on nämäkin vuodet. Kun työmarkkinoilla on nyt sovittu niin heikosti suojatusta indeksisuo- jasta kuin on sovittu, tulee poliittisen suojan ensisijaisuus entistä korostetummin esille. Työväestön etujen puolustamisessa on nyt pääpaino poliittisessa toiminnassa. Tästä toiminnasta riippuu, kuinka edulliseksi tai epäedulliseksi nämä työmarkkinoilla solmitut sopimukset loppujen lopuksi tulevat.

Mitä näihin edessä oleviin vaikeuksiin tulee, niin ne ovat huomattavalta osalta nimellisiä siinä mielessä, että esim. valtiontalouden vaikeuksien kohdalla on kysymys lähinnä valtion ja sen kansalaisten välisten velkasuhteiden järjestelyistä. Valtio on viime vuosina mieluummin lainannut rahaa kuin korottanut tähän astista enemmän veroja tai karsinut tuloja. Tällä tiellä olisi mukava jatkaa, jos niin voitaisiin tehdä. Ikävä kyllä se tie on koko lailla loppuun käytetty. Tähän suurimittaiseen rahanlainaamiseen liittyy paitsi kasvavien vaikeuksien kasaantuminen tulevaisuuteen myös huomattava tulonjakokysymys. Valtio on lainannut kansalaisiltaan varoja, tarjoaa niistä hyvät ehdot ja jopa verovapauden näiden tulojen osalta. Valtiontaloutta ei voida eikä ole suhdannepoliittisista syistä aihettakaan kokonaan tasapainottaa ennen vuotta 1968. Kysymys on nyt lähinnä siitä, millä tavalla mahdollinen alijäämä pystytään rahoittamaan, ja jos pystytään, minkälainen vaikutus valtiontalouden alijäämäisyydellä on tuontiin. Vaikein tehtävä meillä onkin nyt ja lähitulevaisuudessa ulkomaankaupan tasapainottamisessa, ja tästä ulkomaankaupasta käsin meidän on käytävä tarkastelemaan kaikkien muidenkin ongelmien ratkaisua.

Tällä puolen on liikkumavara kovin pieni. Devalvaatio on poissa laskuista monestakin syystä, mutta ennen kaikkea sen takia, ettei meidän valuuttamme ulkomainen arvo ole niin paljon yliarvostettu, että devalvaatiolle olisi pohjaa. Me emme voi ryhtyä ulkomaankauppaa laajassa mitassa säännöstelemään, koska se johtaisi meidät eroon Euroopan Vapaakauppaliitosta ja tekisi kotoisen inflaatiopolitiikan jatkumisen mahdolliseksi. Meidän on pyrittävä saamaan ulkomaisia luottoja edelleen, mutta niiden ehdot ovat erikoisesti viime vuoden aikana tulleet kovin epäedullisiksi. Meidän on syytä odottaa ja toivoa, että kansainväliset rahoitusmarkkinat sen verran kevenisivät, että me voisimme uudelleen järjestää lä-

hivuosina kovin runsaasti erääntyviä lyhytaikaisia ulkomaisia luottoja.

Lähinnä nyt on tutkittava, mitä mahdollisuuksia on rahoittaa tuonnin kasvua rahapoliittisin keinoin. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että meidän vaikeutemme ovat enemmän lyhyen kuin pitkän tähtäimen vaikeuksia.

Siitä huolimatta, että meidän lähtökohtamme kansainvälisessä vertailussa on aika korkea, meillä on varsin hyvät kasvun edellytykset. Väestömme ikärakenne on hyvin edullinen, koulutusjärjestelmämme on tehokas ja se tehostuu, meidän yhteiskuntamoraalimme on hyvin korkea, kansalaisten vastuuntunto on hyvin suuri, ja sen lisäksi meillä on materiaalisiakin edellytyksiä.

Hyvät toverit, liittyen tuohon luonnokseen talouspoliittiseksi ohjelmaksi, se voisi tietysti olla ja paremminkin vaaliohjelma, haluan tässä näin suullisesti esittää muutaman näkökohdan.

Valtiontalouden osalla on kysymyksessä lähinnä kahdenlaiset vaikeudet: Toisaalta on vaikeutena se, että valtio on kasannut lähituleviin aikoihin paljon menoja ja sinne on kasaantunut myös paljon lainoja, joiden lyhentämistä ja maksamista on siirretty. Tämän lisäksi on paljon pahempia pitemmän tähtäimen vaikeuksia siinä, että meidän tulomme ja menomme uhkaavat kulkea eri teitä, niin että kulut uhkaavat nousta noin yhden prosenttiyksikön verran vuotta kohti enemmän kuin tulot.

Tässä tilanteessa meidän on tietysti pyrittävä saamaan sekä tulojen että menojen kasvutahti yksiin. Kaikki tämä on tehtävä tarvittava suhdannepoliittinen jousto huomioonottaen suunnilleen nykyisen verotuoton pohjalla. Tässä paperissa sanotaan, että laajamittaisten verojen alennusten lupaamiseen tässä vallitsevassa tilanteessa pitäisi suhtautua varovasti. Se ei estä sitä, etteikö verotusta voitaisi ja pitäisi uudistaa. Erikoisesti on tar-

peen pyrkiä lisäämään valtion tuloja poistamalla osittaisia verovapauksia, mutta sen lisäksi on tietysti erityistä huomiota kiinnitettävä mahdollisuuksiin karsia valtion menoista pois semmoisia, jotka eivät kasvua tue tai ole sosiaalipoliittisen turvallisuuden kehittämisen kannalta välttämättömiä. Valtion menot voidaan karkeasti jakaa kolmeen osaan. Niitä ovat kulutusmenot, joita ovat lähinnä palkat, eläkkeet, tulonsiirrot ja sijoitusmenot. Jos me aiomme sijoitusmenoja lisätä ja se meidän on tehtävä, jos me aiomme nopeuttaa tämän maan taloudellista kasvua, jos me aiomme toteuttaa sen yritysten oman säästämisen osuutta, mitä tässä ohjelmassa esitetään, niin jostakin pitää ottaa myös pois. Tämän ohjelman mukaan pois pitää ottaa lähinnä tukipalkkioluontoisista tulonsiirroista. Hallinnollisten sijoitusten kasvu pitäisi saada supistumaan, jotta luotonanto ja finanssisijoitukset voisivat kasvaa voimakkaammin. Tämä on välttämätöntä senkin takia, että jos siirrytään järjestelmään, joka entistä tarkemmin turvaa tulonsiirtojen menemisen niille, jotka niiden suurimmassa tarpeessa todella ovat, niin entistä vähemmän tulonsiirrot muuttuvat yksityisessä sektorissa säästöiksi. Koko kansantaloutemme säästämisaste alenee, jos tulonsiirrot kasvavat samassa tahdissa kuin muut menot.

Tulo- ja hintapolitiikan osalla tällä hetkellä, niin kuin mainitsin, tilanne on aivan toinen kuin se oli viime syksynä. Viime syksynähän me voimme lähteä siitä, että jos sosialidemokraattinen puolue menee hallitukseen ilman kommunisteja, niin joko sosialidemokraattinen ammattiyhdistysliike joutuu vaikeuksiin tai sitten hallitus joutuu vaikeuksiin. Tällä hetkellä työmarkkinat ovat sidotut ja lähiaikoina tulevat entistä enemmän sidotuiksi hyvin pitkäaikaisilla sopimuksilla, mikä tarkoittaa sitä, että poliittisen liikkeen kannalta tilanne on suhteellisen edullinen. Poliittisen

hivuosina kovin runsaasti erääntyviä lyhytaikaisia ulkomaisia luottoja.

Lähinnä nyt on tutkittava, mitä mahdollisuuksia on rahoittaa tuonnin kasvua rahapoliittisin keinoin. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että meidän vaikeutemme ovat enemmän lyhyen kuin pitkän tähtäimen vaikeuksia.

Siitä huolimatta, että meidän lähtökohtamme kansainvälisessä vertailussa on aika korkea, meillä on varsin hyvät kasvun edellytykset. Väestömme ikärakenne on hyvin edullinen, koulutusjärjestelmämme on tehokas ja se tehostuu, meidän yhteiskuntamoraalimme on hyvin korkea, kansalaisten vastuuntunto on hyvin suuri, ja sen lisäksi meillä on materiaalisiakin edellytyksiä.

Hyvät toverit, liittyen tuohon luonnokseen talouspoliittiseksi ohjelmaksi, se voisi tietysti olla ja paremminkin vaaliohjelma, haluan tässä näin suullisesti esittää muutaman näkökohdan.

Valtiontalouden osalla on kysymyksessä lähinnä kahdenlaiset vaikeudet: Toisaalta on vaikeutena se, että valtio on kasannut lähituleviin aikoihin paljon menoja ja sinne on kasaantunut myös paljon lainoja, joiden lyhentämistä ja maksamista on siirretty. Tämän lisäksi on paljon pahempia pitemmän tähtäimen vaikeuksia siinä, että meidän tulomme ja menomme uhkaavat kulkea eri teitä, niin että kulut uhkaavat nousta noin yhden prosenttiyksikön verran vuotta kohti enemmän kuin tulot.

Tässä tilanteessa meidän on tietysti pyrittävä saamaan sekä tulojen että menojen kasvutahti yksiin. Kaikki tämä on tehtävä tarvittava suhdannepoliittinen jousto huomioonottaen suunnilleen nykyisen verotuoton pohjalla. Tässä paperissa sanotaan, että laajamittaisten verojen alennusten lupaamiseen tässä vallitsevassa tilanteessa pitäisi suhtautua varovasti. Se ei estä sitä, etteikö verotusta voitaisi ja pitäisi uudistaa. Erikoisesti on tar-

peen pyrkiä lisäämään valtion tuloja poistamalla osittaisia verovapauksia, mutta sen lisäksi on tietysti erityistä huomiota kiinnitettävä mahdollisuuksiin karsia valtion menoista pois semmoisia, jotka eivät kasvua tue tai ole sosiaalipoliittisen turvallisuuden kehittämisen kannalta välttämättömiä. Valtion menot voidaan karkeasti jakaa kolmeen osaan. Niitä ovat kulutusmenot, joita ovat lähinnä palkat, eläkkeet, tulonsiirrot ja sijoitusmenot. Jos me aiomme sijoitusmenoja lisätä ja se meidän on tehtävä, jos me aiomme nopeuttaa tämän maan taloudellista kasvua, jos me aiomme toteuttaa sen yritysten oman säästämisen osuutta, mitä tässä ohjelmassa esitetään, niin jostakin pitää ottaa myös pois. Tämän ohjelman mukaan pois pitää ottaa lähinnä tukipalkkioluontoisista tulonsiirroista. Hallinnollisten sijoitusten kasvu pitäisi saada supistumaan, jotta luotonanto ja finanssisijoitukset voisivat kasvaa voimakkaammin. Tämä on välttämätöntä senkin takia, että jos siirrytään järjestelmään, joka entistä tarkemmin turvaa tulonsiirtojen menemisen niille, jotka niiden suurimmassa tarpeessa todella ovat, niin entistä vähemmän tulonsiirrot muuttuvat yksityisessä sektorissa säästöiksi. Koko kansantaloutemme säästämisaste alenee, jos tulonsiirrot kasvavat samassa tahdissa kuin muut menot.

Tulo- ja hintapolitiikan osalla tällä hetkellä, niin kuin mainitsin, tilanne on aivan toinen kuin se oli viime syksynä. Viime syksynähän me voimme lähteä siitä, että jos sosialidemokraattinen puolue menee hallitukseen ilman kommunisteja, niin joko sosialidemokraattinen ammattiyhdistysliike joutuu vaikeuksiin tai sitten hallitus joutuu vaikeuksiin. Tällä hetkellä työmarkkinat ovat sidotut ja lähiaikoina tulevat entistä enemmän sidotuiksi hyvin pitkääikaisilla sopimuksilla, mikä tarkoittaa sitä, että poliittisen liikkeen kannalta tilanne on suhteellisen edullinen. Poliittisen

toiminnan menestyksestä nyt sitten jää riippumaan, kuinka epäedullisia tai edullisia näistä sopimuksista loppujen lopuksi tulee.

Mitä raha- ja ulkomaankauppapolitiikkaan tulee, niin asiat on meillä pyrittävä hoitamaan ilman devalvaatiota. Meidän on syytä todeta, että Suomen markan ulkomainen arvo ilmeisesti on jonkinverran liian korkea. Mutta jos verrataan nykyistä tilannetta tilanteeseen ennen sotaa, niin on todettava, että ilmeisesti koko 1930-luvun Suomen markka oli pysyvästi aliarvostettu ja tietyllä tavalla silloin koko vientimme oli eräänlaista dumpingvientiä. Meidän on päästävä siihen, että vienti toimii silloinkin, kun Suomen markka kansainvälisessä vertailussa on lievästi yliarvostettu, niin että tavaraa viedään ulkomaille kuvaannollisesti katsoen ylämäkeä, että tehdään tarvittavat vientiponnistukset. Tätä tilannetta pitää kuitenkin pyrkiä vähitellen korjaamaan sillä tavalla, että tämä yliarvostus asteettain pienenee niin, että meillä Suomessa hintojen nousu on vähäisempää kuin mitä se on meidän pääasiallisissa kauppakumppanimaissamme. Ja meillä tällä hetkellä on kaikki mahdollisuudet siihen. Tämän ohjelman mukaan tavoitteeksi asetetaan yhden prosentin hintojen nousu vuotta kohti. Se on hyvin kireä tavoite, mutta meidän pitää lähteä siitä, että jos hintojen nousu voidaan rajoittaa kahteen prosenttiin, niin meidän politiikkamme ei ole vielä epäonnistunut. Tässä tilanteessa on ilmeisen tarpeellista, että Suomen Pankin vaikutusvaltaa talouselämään ja erittäinkin rahamarkkinoihin lisätään. Ellei Suomen Pankin valtuuksia lisätä ei päästä nimelliskorkokannan alentamiseen, mikä tässä tilanteessa vakaantuvan rahanarvon vallitessa tulee mahdolliseksi ja tarpeelliseksi. Suomen Pankin vaikutusvaltaa luottojen ohjaamiseen pi-

tää lisätä. Tällä hetkellähän Suomen Pankilla on mahdollisuus vaikuttaa vain liikepankkien luotonantoon ja siihenkin vain silloin, kun liikepankit ovat velassa Suomen Pankille. Vakuutusyhtiöt kulkevat kokonaan kaikesta tämän kaltaisesta kontrollista vapaina.

Rahapolitiikkaan liittyvä kysymys on myös tämän nykyisen koromarginaalin kaventaminen, joka marginaali kaksi vuotta sitten pääsi huomattavasti levenemään, ja nämä kaksi vuotta ovat olleet pankkien kannalta hyvinkin hyvätuloista aikaa. Sitä ennenhän pankit joutuivat maksamaan 6 % yhdeksi vuodeksi sidotuista varoista. Nyt ne viimeisten kahden vuoden aikana ovat maksaneet vain 2 1/2 %, koska rahat ovat olleet A-indeksitileillä ja koska kaikki tämän yli säästäjille maksettavat korvaukset on pantu lainanottajien maksettavaksi.

Näissä kysymyksissä, mitä minä olen tässä kosketellut, on puhe lähinnä tasapainokysymyksistä. Sen sijaan kun me puhumme omasta tulevasta politiikasta, niin meidän tietysti pitää panna pääpaino näihin kasvukysymyksiin, jotka liittyvät lähinnä teollistamispolitiikkaan. Jos jätetään pois näkökannat, joita on esitetty teollisuuden kasvua vastaan, joita sellaisiakin on esitetty, niin meillä on pääasiassa kahdenlaisia kantoja esiintynyt: Puhutaan teollistumisesta ja teollistamisesta. Yksityisen yritteliäisyyden puolella mieluummin puhutaan siitä, että valtion pitäisi luoda yleiset edellytykset, joiden vallitessa todellisuus voi kehittyä, ja sen takia he puhuvat teollistumisesta, ja me olemme puhuneet teollistamisesta ja tarkoittaneet sillä sitä, että valtion täytyy olla tässä aktiivisemmin mukana. Pääasiassa sen takia, että tähän keskeiseen kysymykseen ei ole saatu mitään ratkaisua, esim. talousneuvosto ei voinut päätyä mihinkään arkoja asioita koskeviin suosituksiin, piti välttää tätä hyvin hankalaa kysymystä yhteiskunnan osuudesta talouselämän johtamisessa. Meillä on valtiolla tälläkin hetkellä

hyvin huomattavia välineitä, joilla se voi vaikuttaa talouselä-
män kehittymiseen, mutta se tarvitsee näitä välineitä lisää.
Meidän on otettava, meidän on syytä ottaa julkisesti kanta työn-
jaon suhteen julkisen ja yksityisen yritteliäisyyden välillä. Me
voimme sanoa vapaasti, että pyrkimyksenämme on kehittää julkises-
ti yritteliäisyyttä lähinnä pääomavaltaisilla aloilla, mutta et-
tä sellainen yksityinen yritteliäisyys, jolla on kehityshalua ja
-kykyä, sen täytyy saada näyttää tämä kehityshalunsa ja -kykynsä.
Meidänhän on suhteellisen yksinkertainen asia ottaa kanta siihen
nähdessä, että me emme tässä tilanteessa ainakaan pyri ottamaan
yritteliäisyyttä yhteiskunnan haltuun. Se on helppo kysymys.
Keskeinen kysymys on siinä, millä tavalla tässä nyt ja tulevai-
suudessakin tarvittavat suuret pääomamäärät saadaan kokoon, mil-
lä tavalla ne säästyvät. On mahdotonta ajatella, että saman ai-
kaisesti kun kansaa kehoitetaan pidättyvyyteen omissa tulovaati-
muksissaan, tämä pääoman syntyminen voisi johtaa siihen, että
muutamat yksityiset yrittäjät suuresti rikastuvat. Tämä on hyvin
hankala kysymys, mutta siihen on kuitenkin löydettävissä sekä
ideologisesti oikea että käytännössä mahdollinen ratkaisu. Se on
se, että me pyrimme vähentämään tähänastista yksityisyritysten
omarahoitusta ja lisäämään julkista rahoitusta. Eräät hyvin vel-
kaisten omakotitalojen omistajat sanovat, että he ovat vain sel-
laisia pankkien talonmiehiä. Tämänkaltaiseen tilanteeseen ehkä
olisi syytä pyrkiä saattamaan teollisuus laajemmaltikin, niin
että yrittämiseen ei välttämättä liity suurten yksityisten omai-
suuksien omistaminen, että siihen liittyy vain se yrittäminen,
reaalipääomavälineiden, tuotantovälineiden omistaminen ja käyt-
täminen. Kaikessa oleellisessa rahoituksessa pääoma, yrityksen
tarvitsema pääoma, finanssipääoma on yhteiskunnalta lainassa.
Täten me voimme ja meidän tulee ottaa se kanta, että pääoma yh-

teiskunnassa muodostuu hyvin vähäiseltä osalta yrittäjän omasta
säästämisestä. Pääasiassa se syntyy sillä tavalla, että yrittäjä
säästää työmiehen palkasta, että kuluttaja maksaa ylihintaa, että
yritysten verotus ei ole riittävän kovaa ja että yritykset saavat
yhteiskunnalta alihintaan palveluksia. Tämä on siis tässä tilantees-
sa esitetty sovellutus vanhasta tunnetusta Marxin lisäarvoteorias-
ta. Kuitenkin ilmeisesti se on se lähtökohta, jolta lähtien me
voimme hyväksyä yksityisen yritteliäisyyden kasvun ja kehittymisen
ilman, että meidän täytyy luopua ideologisesti kovin suuresta asias-
ta ja ilman, että meidän tarvitsee hyväksyä yksityisten omaisuuksien
kasvamista.

Tässä vallitsevassa tilanteessa valtio tarvitsee uusia väli-
neitä. Se tarvitsee ennen kaikkea uuden keskeisen suunnittelueli-
men. Tässä puhutaan suunnitteluministeriön perustamisesta. Lähin-
nä sillä tarkoitetaan sitä, että valtioneuvoston kanslian yhtey-
teen pitää järjestää mahdollisuudet tällaisen suunnittelusyste-
min toteuttamiseksi. Ei ainoastaan suunnitelmien teko ole tarpeen,
vaan myös niiden toimeenpano. Me tarvitsemme valtion omistaman
teollistamispankin, joka suorittaa näiden valtion keräämien varo-
jen lainaksi annon. On lähdettävä siitä, että koko valtion yritteliäisyys,
joka nyt kulkee omia teitänään, talouspoliittista pyr-
kimyksistä riippumatta saadaan entistä enemmän toimimaan valtion
talouspolitiikan välikappaleena.

Tässä ohjelmassa esitetään tavoitteeksi 6 % vuotuinen kasvu.
Se on kova asia. Aikaisemmissa ohjelmissa on puhuttu 5 % kasvus-
ta. Nyt on keskusteltu parhaiden asiantuntijoiden kanssa siitä,
uskallammeko me sanoa näin korkean prosenttimäärän. Ne ovat sitä
mieltä, että jos kysymys on lyhyestä ajasta, niin kuin yhdestä
vaalikaudesta, niin näin kova tavoite voidaan asettaa. Jos tämä
tavoite voitaisiin saada toteen, niin siitä seuraa työllisyyden
hoitautuminen, siitä seuraa valtiontalouden kysymysten järjesty-

minen, siitä seuraa kaikkien niiden muiden kysymysten ja ratkaisujen edellytysten syntyminen, mitkä meillä tällä hetkellä ovat esillä.

Toteaisin, että meillä nykyinen kansantaloudessa esiintyvä säästämisaste on aivan riittävä tämän kaiken toteuttamiseen. Meillä on ollut puhetta siitä, että jos tarvis on, me olemme valmiit tarjoamaan kansalle hikeä ja kyyneleitä, niin kuin jotkut vanhat valtiomiehet ovat kriisitilanteessa tehneet. Tämä tämmöinen tämmöisten asioiden tarjoaminen on tässä tilanteessa täysin tarpeellista, koska kaikki tämä on toteutettavissa samanaikaisesti muutenkin. On aikaansaataavissa kulutuskysynnän ja kulutusmahdollisuuksien kasvu sekä tarvittava lisäsäästäminen sillä ehdolla, että investoinnit sijoitetaan ja suunnataan kaikkein tuottavimpiin kohteisiin.

Tämä ohjelma ei ole epärealistinen, joskin sen toteutuminen on aika lailla epätodennäköistä. Sille voidaan kuitenkin rakentaa käytännön talouspolitiikkaa ilman, että on tarvis muuttaa puheitamme kovin lyhyen ajan kuluttua. Tämmöisellä ohjelmalla ei ehkä ole laajempaa merkitystä siinä mielessä, että sen luettuaan epäilijätkin tulisivat uskoon, mutta sillä voi olla merkitystä sillä tavalla, että puolueen aktiivi väki saa siitä tiedon, että talouspolitiikkaamme voidaan hoitaa toisin kuin tähän asti ja että lupauksemme paremmasta vaihtoehdostamme ei ole ollut tyhjää puhetta. Asiallisesti ottaen tässä ohjelmaluonnoksessa luvataan aika paljon. Täytyy toivoa kuitenkin, että tässä kävisi sillä tavalla kuin Sosialidemokraatin Helmin ja Heikin sarjassa kerran, kun Heikki oli kadottanut kalvosimennappinsa ja hän julisti, että "se perheenjäsen, joka napin löytää, se saa miljoona markkaa", eikä kukaan liikahtanut. Sitten hän lupasi 10 tonnia eikä kukaan liikahtanut, mutta kun hän lupasi 5 markkaa, jo alkoi tulla liikettä. Kaikki ymmärsivät, että nyt oli syntynyt sellainen lupaus,

joka oli tarkoitus myös pitää. (Suosionosoituksia.)

P u h e e n j o h t a j a : Alustavat puheenvuorot on käydetty. Keskustelu on vapaa. Ensimmäinen puheenvuoro on toveri Leskisellä, Helsingin piiri.

Keskustelu:

Väinö L e s k i n e n : Toveri puheenjohtajat, hyvät toverit. On lähestymässä se aika, jonka me sosialidemokraatit toivomme ja oikeastaan äskeisten alustusten muodossa tiedämmekin muodostavan suuren käänteen vaiheeksi, vaiheeksi, joka johtaa parempaan suuntaan suomalaisessa politiikassa. Me olemme laatineet korjaussuunnitelmamme pääpiirustukset valmiiksi. Äsken kuulumme niistä ehkä kaikkein tärkeimmät. Olemme esittäneet ne ja saaneet niille jo ennakoon aika lailla laajaa tukea. Viime aikojen tähtäin on ollut kohdistettu maaliskuuhun ja puolue neuvosto kokoontuu nyt vaalien kynnyksellä. Uuden eduskunnan valitsemisen ajankohtaan on siis aikaa runsas kuukausi. Miten on tilannetta tarkasteltava juuri tänään, helmikuun 16 päivänä? Varmastikaan minä en kykene sanomaan ja neuvomaan näissä asioissa paremmin tai edes yhtä hyvin kuin moni muu neuvoston jäsen tai asiantuntija. Kuitenkin nimenomaan nyt on tärkeitä koota erilaisia näkemyksiä ratkaisujen pohjaksi. Tässä mielessä tahdon minäkin kantaa oman korteni tähän kekkoon.

Enhä puolue neuvoston on hetkeksi paremmin nähdäkseen aihetta astua ikään kuin sivuun liikkeemme luottamus- ja toimihenkilöiden elämää hallinneesta vaalityön yksityiskohtien pohdinnasta ja pyrittävä hahmoittelemaan lähitulevaisuuden kaikkia keskeisiä tahtumia kokonaisuutena. Mielestäni tällainen tarkastelu auttaa meitä näkemään, mikä on olennaista. Jokaiselle suunnitelmia tekeväälle organisaatiolle, olkoon sen markkinoinnin kohde mikä tahansa.

sa, on aikataulu tärkeä. Mikä on siis meidän aikataulumme? Minusta se näyttää seuraavalta: Ensiksi meillä on vaalit, toiseksi välittömästi sen jälkeen hallituksen muodostamisen alkuvaihe, kolmanneksi ehkä rinnan tämän kanssa uuden eduskunnan järjestäytyminen, ryhmien järjestäytyminen, puhemiesvaalit, valiokuntien vaalit jne. Neljänneksi meillä on sosialidemokraattisen puolueen puoluekokous syksyllä. Huomautan nimenomaan, että mielestäni kukin vaihe on toisista riippuvainen. Ratkaisut liittyvät kiinteästi toisiinsa. Jokaista niistä värittävät lisäksi sellaiset suuret asiat kuin ammattiyhdistysliikkeemme yhdistäminen, työväen ryhmien yhteistyö ja ulkopoliittikkamme, tärkeimmät mainitakseni. Vaalien jälkeen on yleisessä politiikassa keskeinen asema hallituksen muodostamisella. Onko sitä katsottava jo tämän päivän näkökulmasta? Mielestäni näin on vakavasti tehtävä. Sosialidemokraattinen puolue on ilmeisesti hyvissä asemissa. Yleinen puolueasetelma on käymistilassa, vanhat saumat rakoilevat ja totut siteet näyttävät ratkeilevan. Vaalien aattokuukausina on tuo piirre josakin määrin aina havaittavissa, mutta nyt se on poikkeuksellisen voimakas. Tämä ilmiö tukee sinänsä käsitystä, että suuren poliittisen muutoksen aika todella on käsillä. Se on jollakin tavalla kouriintuntuvampi kuin koskaan aikaisemmin. Sosialidemokraattinen liike on käytännöllisesti katsoen ainoa selkeä ja varma voimatekijä katsottaessa nyt vaaleihin päin. Puolue menee niihin omin vaaliliitoin ja on radikaalisesti ohjelmoinut poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset uudistusvaatimuksensa. Voimme nyt kysyä, onko tässä kylliksi. Toisaalta tiedämme hyvin, että kasvanutta luottamusta sosialidemokraattista puoluetta kohtaan halutaan erikoisen voimakkaasti tulevan kuukauden aikana kaikin keinoin horjuttaa. Tähän mennessä on politiikkaa seuraaville ja sitä harrastaville

kansalaisille käynyt selväksi, että sosialidemokraattinen puolue on vaalien keskeinen voima, todella parempi vaihtoehto. Jo tämän takia eri puolueiden täytyy vaalitaistelussa ottaa kanta sosialidemokraattiseen puolueeseen, halusivatpa sitä tai eivät. Meitä tullaan varmasti seuraavan kuukauden aikana kiihtyvässä tahdissa syyttämään juuri porvarilliselta taholta, ellei nyt suorastaan tyhjien, niin kuitenkin kestäättömien lupauksen antamisesta tavalliselle ihmiselle, kuluttajalle ja palkansaaajalle. Mistä varat uudistuksiin, sitä he aina kysyvät.

Mielestäni sosialidemokraattien tulee pystyä antamaan tähän vastaus vielä, ennenkuin me astumme vaaliuurnille. Täällä esitetyissä katsauksissa ja jaetussa materiaalissa on kiteytetty puolueemme suunnittelutyön tulokset. Nyt on meidän annettava niistä työselitys ja yksityiskohtaiset osapiirustukset suomalaisen ihmisen, valitsijan, ajateltaviksi. Tarkoitin lyhyesti sanoen sitä, että meidän tulee esittää sosialidemokraattisen puolueen tulevan hallitusohjelman tärkeimmät - huomaa, ei 21-35 kohtaa, vaan tärkeimmät, ehkä puoli tusinaa, kohdat lyhyesti, täsmällisesti, perustellusti ja ehdottomasti, asiat, jotka tulevat olemaan sellaisen hallituksen ohjelmassa, johon sosialidemokraattinen puolue osallistuu, asiat, joista sosialidemokratia ei tingi hallituksessa eikä myöskään oppositiossa. Olkoon tämä perusteltu hallitusohjelma sosialidemokratian vastaus siihen jatkuvaan lupauksen pettämiseen ja niihin paperikoreihin heitettyihin ohjelmiin, joita kansa on saanut viime vuosien hallituksilta ja porvarilliselta eduskuntaenemmistöltä. Samalla se minun mielestäni tyrmää tulevan kuukauden syytökset, joita puolueeseemme on kohdistettu ja varmasti tullaan kohdistamaan.

Mainitsen sen lisäksi, mitä täällä alustuksissa ja ohjelmassa on jo sanottu, eräitä yksityiskohtia. Minun mielestäni on sel-

vitettävä, että me tulemme toteuttamaan uuden maareformin, joka heti pannaan alulle, jos me myötävaikutamme hallitusvastuuseen. Olen aivan vakuuttunut siitä, että pienviljelijäväestä palkansaajiin meidän puolueessamme tästä vallitsee yksituumaisuus asutustoiminnan tiukan rajoittamisen suhteen, tilojen osittamisen rajoituksen suhteen ja todella tehokkaan, tuloksiin johtavan väylän luomisen aikaansaamiseen vapaaehtoiselle tilojen yhdistämiselle.

On selvittettävä, miten me saamme budjetin tasapainottamisen alulle niin, että sosiaalipoliittisista kehityspyrkimyksistämme ei tarvitse luopua. Täällä me kuulumme toveri Koiviston erinomaisen esityksen. Uskon, että pitää paikkansa, että jos me pystymme nostamaan 4 1/2 prosentista kuuteen tuotannon nousun, niin hyvä on. Tämä on vastaus kaikkiin meidän ongelmiimme. Vielä parempi on, jos me pystyisimme konkretisoimaan tämän eräisiin keskeisiin kysymyksiin. Mm. 40 tunnin työviikko on tässä minun mielestäni tärkeä näkökohta sen vuoksi, että se myös on suuren ammatillisen yksimielisyyden vaatimus ja se pitäisi pystyä myös sanomaan sillä tavalla, että se voidaan uskoa toteuttamiskelpoiseksi vaatimukseksi. On selvittettävä sijoituspolitiikan, olkoon se sitten teollistumispolitiikan tai teollistamispolitiikan suunnittelu, niin tähän maatalousreformiin liittyvänä, että me saamme vuosittain hankituksi tietyn määrän uusia työpaikkoja, kuitenkin siten, että meidän puheellamme on katetta. Ihmiset etsivät vastausta tässä asiassa aivan samaan tapaan kuin eräässä erittäin suuressa ja tärkeässä asiassa, nimittäin asuntokysymyksessä. On saatu jo kahdenkin komitean siinä suhteessa erittäin selvät vastaukset, että on rakennettava noin 500.000 uutta asuntoa kymmenessä vuodessa. On jopa yksityiskohtaisesti sanottu, minkälaisia asuntoja ja minkätyyppisiä asuntoja pitää rakentaa. Näin pitkälle asia on teo-

reettisesti selvitetty. Meidän on selkeästi sanottava myös, mistä me otamme varat uudistuksiin ja minkälaisen aikamäärien puitteissa. Yhdyn siis siihen, mitä Koivisto täällä sanoi, ettei pidä lähteä lupaamaan, että kun me esim. menisimme hallitukseen, niin me voimme tehdä sen ja sen. Esim. maareformista kysymyksessä ollen niin luultavasti olemme tekemisissä 15-20, ehkä 40 vuoden ajanjakson kanssa. Jatkuviin takaiskuihin ja huonoon talouspolitiikkaan kyllästynyt Suomen kansa kyllä ymmärtää meidän puhettamme. Se tahtoo kuitenkin juuri nyt reaalisia, selkeään ja ytimekkääseen kaavaan, jos niin voisi sanoa, valettuja suunnitelmia siitä, millä tavalla asioita halutaan ratkaista alusta määrätyn vaiheen loppuun. Vain sosialidemokratia minun käsitykseni mukaan pystyy sellaisia vastauksia antamaan.

Mielestäni tuleva kuukausi pitäisi siis käyttää mahdollisimman keskitetysti näiden suurten käytännöllisten ongelmien esittämiseen, vastausten antamiseen. Vaalien jälkeen kouriintuntuvaa todellisuutta on sitten hallitusmylly, jossa epäluuloisuus, taivuttelu, poliittinen kaupanteko, kaikki tämä on vanhastaan tuttua ja tulee eteen sekä ryhmiä että yksityisiä ihmisiä koskevana. Tavallisen ihmisen kannalta on tärkeätä, että sosialidemokratia on todella painavista asioista jo silloin määritellyt etukäteen kantansa toimien tavalla, joka vastaa maassamme sille kuuluvaan valta-asemaan asettuvan pohjoismaisen demokraattisen suuren työväenpuolueen arvoa.

Vaalien jälkeen tietysti meillä on edelleenkin ne tutut kaksi mahdollisuutta: osanotto hallitukseen tai asettuminen oppositioon. Kummassakin tapauksessa on ohjelmamme tärkeimpien asioiden kohdalta jo määriteltä. Myös kysymyksen ammattiyhdistysliikkeestä täytyy kuulua näihin suuriin asioihin. Pohjoismaisen demokratian perusta on voimakas ammattiyhdistysliike. Kun ajatellaan talou-

dellista suunnittelua meillä - on vaikeutena ollut se, että ammattiyhdistysliikkeemme on ollut sirpaleina. Nykytilannetta määriteltäisiin ehkä parhaiten sanomalla, että se on nyt neuvotteluvaiheessa. Neuvottelut koskevat tällä hetkellä kaikkia keskusjärjestöjä ja myös niiden ulkopuolella olevia organisaatioita.

Ammattiyhdistysliikkeen aikataulu sisältää liittojen edustajakokouksia ja SAK:n edustajakokouksen kesäkuun lopussa.

Me sosialidemokraatit - minun mielestäni niin pitäisi todeta - toteamme, että hallituspolitiikkaan keväällä 1966 liittyy ammattiyhdistysliikkeen eheyttäminen. Se on tärkeä lähtökohta arvioitaessa, millä panoksella esim. hallitusneuvotteluissa voidaan esiintyä. Sosialidemokraattisen puolueen tulee nähdä keinot, joilla se - tietenkin kunnioittaen eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyttä ja yhtenäisyyttä - voi edistää työväenliikkeemme sosiaalipoliittisia tavoitteita.

Ammattiyhdistysliikkeessä me näemme tosiasiana kahden työväenryhmän yhteistyön. Huomatkaa: poliittisella linjalla Sosialidemokraattinen Puolue hoitaa yhteistyötä eduskuntaryhmän ja valtuustojen päätöksillä. Ammattiyhdistysliikkeessä kysymyksen asetelut ovat aivan toisenlaiset, koska eri suunnat kohtaavat yhteisellä kentällä ja useimmiten jopa yhteisillä työpaikoilla, ja tämän ammattiyhdistysliikkeen kentän tärkeys on sitä luokkaa, että henkilökysymykset jopa vanhojen muistojen pohjalla saavat jäädä toissijaisiksi.

Syksyn 1966 puoluekokoukseen mennessä linjat tässä asiassa on saatava selviksi. Me sosialidemokraatit tiedämme menneinä aikoina joutuneemme arvioimaan ja arvostelemaan oman puolueoppositiionme kelpoisuutta. Näin on tehtävä omalta osaltamme, myös ammattiyhdistysliikkeen suhteen. Meidän on aikataulumme ja suunnitelmiamme puitteissa luotava sosialidemokraattien keskinäiset, mutta myös

sosialidemokraattien ja kommunistien suhteet ammattiyhdistysliikkeessä sellaisiksi, että ne eivät ainakaan meidän osaltamme aiheuta kuluttajien ja palkansaaajien kannalta turhaa ja lopulta tyhjiin raukeavaa kamppailua poliittisesta vallasta ammattiyhdistysliikkeessä.

Uskon, että me sosialidemokraatit kykenemme viitoittamaan etupiirien rajat ja luomaan tasapainon, joka ei häiriinny ammattiyhdistysliikkeessä edes silloinkaan, kun kommunistisen liikkeen poliittinen siipi on hallitusvastuussa.

Miksi - monet teistä ehkä kysyvät - miksi puoluepuoleiston kokouksessa helmikuun 16 päivänä 1966 pitäisi käsitellä myös tulevan syksyn puoluekokousasioita? Me valmistamme Sosialidemokratistisessa Puolueessa periaatteelliset, taloudelliset ja sosiaalipoliittiset ohjelmamme, niinkuin täällä jo on esitetty, vuosien ja vuosikymmenien tähtäimellä ja olemme esim. nyt antaneet ne kansan tarkasteltaviksi. Samaa käytäntöä meidän on noudatettava myös oman puoluekokouksemme suhteen. Puoluekokous on meidän lähtökohtamme kaikissa asioissa. Se merkitsee: puoluekokouksen asiat on käsiteltävä ja valmisteltava samanlaisella pitkällä tähtäimellä. Tämä koskee niin hyvin puoluejohdon kokoonpanoa kuin opposition hoitamista ja niitä ratkaisuja, joiden edessä me olemme vaalien jälkeen, ammattiyhdistysliikkeessä jne. Olisi erinomainen asia, jos näistä asioista eri mielipidesuuntien edustajien kesken voitaisiin sopia mahdollisimman pitkälle. Esiin pitäisi saada erilaiset vaihtoehdot ja suunnitelmat. Avattakoon kaikki mahdolliset solmut jo mahdollisimman varhain, ainakin ennen hallituspoliittisen ja eduskuntamylllyn lopullista käynnistämistä, siis kun vaalit ovat ohitse, ja varsinkin ennen tulevan eduskunnan työn muotoutumista, ennen ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen periaatteiden määrittelyä. Niin tämän vanhemman sukupolven kuin nuorten ja nais-

ten olisi tärkeää hahmotella ajoissa tärkeimmät suuren linjan ratkaisut. Pitäisi ottaa oppia ei vain omista kokemuksistamme, vaan myös siitä, miten naapureissamme - ilmansuuntiin katsomatta - kyetään asiat valmistelemaan kriittillisinäkin aikoina.

Erikseen tahtoisin sanoa syksyn 1966 puoluekokousta ajatellen, että toiminta 1960-luvulla asettaa meidän organisaatiollemme aivan toisia vaatimuksia kuin vuosikymmen sitten. Poliitiikan suuntaviivoja ei voida määritellä vain puoluetoimikunnan tai eduskuntaryhmän kokouksissa, pidettäköön niitä vaikka enemmänkin. Meillä tulee olla - muista poliittisista ryhmistä vaikka esimerkkiä ottaaksemme - useampia jatkuvasti työskenteleviä poliitiikan suunnitteluelimiä. Erikoisvaliokuntia on luotava tietojen hankkimista ja käsittelyä varten, valistustoimintaa varten, koko työväenliikkeen ja maan toimintaa varten. Puolueemme organisaation kehittäminen yhä paremmaksi on kiireellisin tehtävä. Sitä on puoluekokoukselle valmisteltava. Jokainen näkee, minkälaisen paineen alla meidän hyvä, mutta valitettavan kapea organisaatiomme joutuu toimimaan.

Jokaista aikataulumme erikoiskysymystä sävyttää kaksi seikkaa: toisaalta sosialidemokraattien suhde suomalaisen politiikan muihin tärkeimpiin vaikutustekijöihin ja toisaalta suhteemme ulkopoliittikkaan.

Ulkopolitiikan puitteista lähinaapureihimme, ennen muuta Neuvostoliittoon, tästä vielä esittäisin lyhyesti eräitä henkilökohtaisia ajatuksia.

Sosialidemokraattien sisä- ja ulkopoliitiikan suhteissa on jo avattu solmuja, useita vaikeitakin solmuja. Tilanne on avoin. Eräät solmut kiristyivät silloin kun 1954 - 55 pyrkimys Sosialidemokraattisen Puolueen idänsuhteiden kehittämiseksi jäi alkavan puolueriidan jalkoihin, kuten jotkut ehkä vielä muistavat. Ehkä

sitä seurannutta vaihetta tarvittiin demokraattisessa työväenliikkeessä. Saimme nähdä puolueestamme eronneen erään osan ryhtyvän taisteluun Sosialidemokraattista Puoluetta vastaan. Tämä osa heittäytyi sitten porvarillisen hallituspolitiikan alttiiksi välikappaleeksi ja vihdoinkin kommunistisen puolueen kumppaniksi eduskuntavaaleissa 1966 ja noudatti kaikessa toiminnassaan myöskin ulkopoliittisessa suhteessa täydellistä opportunistia. Ehkä on ollut opiksi nähdä kaikki tämä ymmärtääksemme, miten tärkeätä demokraattiselle työväenpuolueelle on ulkopoliitikassaan noudattaa kunniallisia menettelytapoja yksituumaisen käsitysten pohjalta. Minulla on se käsitys, että vain niitä lopulta arvostetaan naapuriemme taholta.

Solmujen avaamisen vaiheista sosialidemokratian on kehitettävä aktiivisen ulkopoliitiikan ura. Valmiita reseptejä ei ole. Joka luulee, että niitä on, ei osaa ottaa oppia menneisyydestä eikä myöskään omaa riittävästi kaukonäköisyyttä.

Meillä on sosialidemokratian rauhanomaiset ulkopoliitiikan perinteet. Niiden pohjalla meidänkin sukupolvemme ja meidänkin vuosikymmenemme voi tehdä omat positiiviset ratkaisunsa. Suomen asema sosialidemokraattien johtaman hyvinvointivaltion ja kommunistisen maailmanvallan välissä on ainutlaatuinen maailmankartalla. Meidän läntiset suhteemme ovat ikäänkuin itsestään olleet luontevia. Samoin ei ole ollut asianlaita suhteissamme itään. Minusta kuitenkin tuntuu, että tässä suhteessa muutos on tapahtumassa. Pyrkimys aktiivisuuteen sosialidemokratian suhteissa Neuvostoliittoon päin neutraliteettipoliteettipoliittikkamme, rauhankysymyksen ja Pohjolan puolueettomuuskysymyksen puitteissa ei tuo mukanaan demokraattiselle työväenliikkeelle vieraita menettelytapoja. Ne eivät siis ole hinta minun käsitykseni mukaan, joka olisi näistä maksettava.

Tässä kaikessa ei ehkä periaatteessa ole mitään uutta, mikäli viittaamme puolueemme eri aikoina kiinni lyömiin - ja n o u d a t t a m i i n - ohjelmiin. Kuitenkin jokainen aika-kausi antaa ohjelmille, myös ulkopoliittisille ohjelmille oman sävynsä, sisältönsä ja käytäntönsä. Tämä nähdään selvästi, mikäli ajattelemme aikaa 20 vuotta taaksepäin niin ulkopoliittisen ajattelun kehittymisen suhteen. Tai ajateltakoon suhtautumistamme suomalaiseseen kommunismiin, jonka vakivaltaisuuteen porvarilliset ryhmämme näyttävät tuijottavan silmänsä yhä sokeiksi, näkemättä mitään siitä uudesta kehityksestä, mikä on 1960-luvulle ominaista. Aktiivisen ulkopoliitiikan näköalat on myös pidettävä esillä, kun ajattelemme valmistumista syksyn puoluekokoukseen.

Suhteillemme muihin sisäpolitiikan vaikutustekijöihin antaa leimaa tietty irtaantumisen, turvaamisen, etten sanoisi itsenäistymisen sävy. Olemme ikäänkuin astuneet uudelle sidonnaisuuksista vapaalle tasolle. Olemme valmiit muotoilemaan uuden linjan, jonka perusteina ovat sosialidemokraattinen politiikka, demokratia, yhteistyötä ja suhteita, niin oikealle kuin vasemmalle.

Suhteemme tasavallan presidenttiin on tärkeä, kuten korostettu on. Nämä suhteet on presidenttikauden puitteissa luotava rakentaviksi.

Aktiivinen hallituspolitiikka ja asianmukaisesti kehittämämme suhteet suomalaisen sisäpolitiikan vaikutustekijöihin merkitsevät yhdessä myös sitä, että kepumainen masinointipyrkimys, jonka niin hyvin eri aloilta tunnemme, raukeaa omaan mahdotto- muuteensa. Tämä on tärkeätä koko Suomen poliittisen elämän kannalta.

Tämän tapaiset yleisluontoiset ja sosialidemokratian aika- tauluun liittyvät seikat ansaitsevat mielestäni huomiota nyt, kun on kuukausi aikaa vaaleihin. Minusta todellakin tuntuu, et-

tä nykyinen ajanjakso on sosialidemokratialle erittäin merkityksellinen - paitsi huomattavien ulkoisten tapahtumien, kuten vaalien vuoksi, myös itse ajanjakson luonteen kannalta katsoen. Kun me määrittelemme tavoitteemme puhumalla isänmaahakuisesta ja isänmaakeskeisestä yhteiskunnasta, muistakaamme, että se varmasti ja ennen muuta edellyttää meiltä itseltämme myös kasvua. Sosialidemokratia merkitsee nyt Suomessa paljon, ehkä enemmän kuin monessa aikaisemmassa vaiheessa itsenäisyytemme aikana. Miksi emme siis toimisi yhdessä aikamme suurissa linjakysymyksissä, suvaiten, kuunnellen, harkiten ja aina katsoen sekä ihmistä että asioita. Pyrkikäämme aina siihen, mikä on kestävä, aitoa ja hyvää (suosiosoituksia).

R o m p p a n e n (Joensuun piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät toverit. Minä olen pari vuotta ollut vaiti ja kuunnellut. Tämä vaitiolo on ollut vaikeaa. Kun minä olen kuunnellut tänä päivänä hyvin tarkalla korvalla, niin olen havainnut, että meidän vaalivoitosta puhutaan jo ihan varmana. Osallistuminen hallitukseenkin tuntuu jo ihan varmalta. - Mikäpä siinä, eihän meiltä puutu kokeneita tovereitakaan enää, ei tarvitse päästää alokkaita. Mutta onko meidän vaalivoittonamme vielä ihan varma? Ymmärrän, jos puolueen puheenjohtaja puhuu niinkuin laivan peräsimen pitäjän pitääkin puhua. Mutta kun sitä sanomaa ei sitten viedäkään kautta Suomen, se jää niinkuin esikuntaportaaseen. Ja kun minun mielestäni eivät voittoa ratkaise vielä ne, jotka ovat meidän lippujemme alla kaupungeissa ja asutuskeskuksissa. Reservit ovat maaseudulla. Ne, Herra paratkoon, tarvitsisivat sosialismin sanomaa paljon paremmin kuin Afrikan pakanat, evankeliumin sanomaa. Ja kun maaseudulle eivät pääse meidän nykyiset kansanedustajaehdokkaamme autolla - pitää loppumatka mennä kävelykyydillä - niin kuka

vie sanoman? Sinne jää kokonaisia koulupiirejä ja kokonaisia kyliä, joissa ei käy ainoakaan meidän sanomamme viejä eikä voiton uskon tuoja. Ja nämä ratkaisevat. Siellä toisten puolueiden pienet pojat käyvät kaiken aikaa työtä tekemässä. Meidän pitäisi kyetä sanomamme viemään, ennen kuin voitto olisi varma. Ja minusta tuntuu siltä, että jos me saamme, sanotaan vaikka 60 palkkaa eduskunnassa, onko meidän hallitustuolimme sillä turvattu? Ei. On saatava kaverit oikealta tai vasemmalta sitten jatkamaan ja tuomaan meille sen lisän. Siitä on kysymys.

Ei meillä vaalien jälkeen tarvitse olla kiire hallitukseen. Pitää olla valmiina ohjelmat ja muut. Pankoot ne maan asiat kuntoon, jotka ovat sotkeneetkin. Mikä kiire meillä on selvittelmään porvarien konkurssipesää. Keritään sitten katsella, minkä verran saavat porvarit ja kommunistit. Sen jälkeen tulee meidän vuoromme. Kokoonnutaan sitten pohtimaan, otetaanko osaa hallitukseen vai ei. Ei ennen. Keritään yhtä hyvin myöhemminkin. Hyvä on, jos on ohjelma valmiina, mutta nyt pitäisi panna kaikki tarmo siihen, jotta meidän voittomme tulisi niin varmaksi, että olisi itsestään selvä, että ilman meitä ei sittenkään pystytä hallitsemaan tätä Suomea. Tähän pitäisi minun mielestäni kiinnittää huomiota, nyt kun on kuukausi aikaa. Kuukauden perästä se on myöhäistä. Eikä pidä tuudittautua siihenkään vakaumukseen, ettei mitään tapahdu ennen vaaleja. On varottava, ettei käy niin kuin viime vaalien edellä, että kaikki rivit menivät sekaisin. On muistettava tämäkin asia.

Tämä vaalijuttu on kaksipiippuinen asia. On vietävä sanoma, että nyt saa kansa tilaisuuden vaihtoehtoon. On liikaa, että puolueen propagandassa julistetaan, että nyt voitetaan. Voitonjulistus aktivisoi porvarit. Meidän joukkomme täytyy saada siihen us-

koon, että me pärjäämme.

Kun Väinö Leskistä on syytelty milloin oikeistolaisuudesta, milloin Neuvostoliiton liiasta ystävyydestä, antelisin hyvän neuvon johdollemme, ettei ole lainkaan paha petata meidän vaalinuottaamme vasemmalle, jotta hirvittää (Kokouksesta: Voiko vielä pitemmälle mennä?). Siinä on se hyvä puoli, että kommunistienkin joukossa on kahdenlaista ilmaa.

Ruotsalaiset tulevat tuhansittain menettämään äänestäjiään meille.

Sitten annetaan 50.000 pientalonpoikaa mennä kepulaisille. Ne olisi hyvin pienellä vaivalla saatu omille ehdokkaillemme ja ne olisivat kaikissa muissa vaalipiireissä turvanneet meille yhden edustajan paikan lisää paitsi ei Helsingissä. Täällähän ei ole pientalonpoikia. Täällä helposti ajatellaan, että Suomi jatkuu vain Helsingin ympäristöön. Voi, sitä on paljon tuolla ylempanäkin. Se on aika harmillista, kun ajatellaan puolueen näkökannalta. Rivimieskin fundeeraa, ei vain eduskuntaherrat, että miten meille käy. Mekin Pohjois-Karjalassa kuviteltiin, että neljä edustajaa saadaan. Taitaa kuitenkin jäädä kahteen, kun ryhmitykset jäävät pieniksi.

Propagandan teko on tämän kuukauden asia. Sehän voittaa, joka osaa kaikkein taitavimmin sitä tehdä. Jos meillä kaikilla olisi yhtä valistuneet joukot, silloinhan ei voitaisi yhtään mitään tehdä. Joka tapauksessa muutos on saatava aikaan. Jos vielä toiset neljä vuotta maalaisliitto hallitsee apureineen, niin maaseudusta on puolet autiona, ja sehän ei ole onneksi tälle Suomen kansallemme.

No, tässäpä sitä kerrakseen oli sanomista. Ei puhuta kuitenkaan varmasta voitosta, vaan siitä, että nyt on tilaisuus voittaa,

nyt jokainen poika ja akka rekeen, että jokainen vähän herää ajattelemaan, ettei mitään tule, jollen minäkin lähde. Siinä on meidän lopullisen voittomme avain (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Luonnokset julkilausumaksi ovat olleet menettelytapavaliokunnan käsiteltävinä. Ennenkuin keskustelua jatketaan, annan valiokunnan puheenjohtajalle toveri Koikkalaiselle puheenvuoron.

K o i k k a l a i n e n (menettelytapavaliokunta): Menettelytapavaliokunta sai tehtäväkseen melkoisen urakan: useampia ohjelmia oli ehdittävä tässä lyhyessä ajassa käydä lävitse. On todettava, että jouduttiin tällä kertaa tuomaan kokoukselle hiukan keskeneräistäkin työtä ja antamaan ehdotus, että annettaisiin puoluetoimikunnalle tehtäväksi eräiltä kohdilta julkilausumaa täydentää.

Se julkilausuma, joka on jaettu, voitaisiinkin ottaa esille. Jokainen on ilmeisesti sen jo lukenut, ettei sitä tarvitse kokouksessa lukea, vaan noudatettaisiin - jos siitä voitaisiin sopia - sellaista menettelyä, että esittäisin täältä ne muutosesitykset, mitkä menettelytapavaliokunta esittää tähän puoluetoimikunnan julkilausumaluonnokseen.

Menettelytapa hyväksyttiin.

K o i k k a l a i n e n : Toisessa sivussa aivan lopussa muodollinen muutos: "ja käydä" pois. Kolmannella sivulla "ja sopeutumisen" pois. "Tieteellistä tutkimusta", "nykyistä runsaammin määrin". Neljännellä sivulla "kansallisista" pitää olla "kansallista". Viidennellä sivulla pois "niille". "Asumiskustannukset ovat nykyisin kohtuuttomat. Siksi on muodostettava vuokravähennys pientuloisille. Vastaavan asuntoedun verotus on poistettava." "Pienet työeläkkeet" tulisi muuttaa kuulumaan "Pienet

työeläkkeet" tulisi muuttaa kuulumaan "Pienet työeläkkeet ja työkyvyttömyyseläkkeet on vapautettava veroista". Viimeiseen kohtaan tulisi edelleen "...olevat henkilöt on saatava samaan asemaan kuin työeläkelain alaiset eläkkeensaajat ovat." Tämä tulisi tämän eläketurvan viimeiseksi pykäläksi.

Muita muutosehdotuksia ei menettelytapavaliokunta ole tehnyt.

Sen lisäksi oli valiokunnassa keskustelua siitä, että täytyisi antaa myös julkilausumassa ulkopoliittinen osa. Tuota ulkopoliittista osaa ei ole kirjoitettu. Menettelytapavaliokunta esittää, että sellaisiin seikkoihin kuin rauhanpolitiikkaan, pohjoismaiseen yhteistyöhön ja rauhanpyrkimykseen Kaakkois-Aasiassa ja Suomen ja Neuvostoliiton välisiin suhteisiin olisi kiinnitettävä huomiota ja pyrittävä korostamaan viimeksimainittua: Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden myönteistä kehittämistä.

Menettelytapavaliokunta ehdottaa kokoukselle, että ulkopoliittisen osan tekeminen annettaisiin puoluetoimikunnan tehtäväksi, sillä tässä kokouksessa ja tämän kokouksen aikana sen laatiminen saattaisi olla sellaista, että tulisi mahdollisesti huono tulos.

Edelleen käsiteltiin valiokunnassa puolueen asettaman työryhmän ja Ruotsalaisen Työväenliiton liittotoimikunnan ehdotusta vaaliohjelmaksi. Siihen tehtiin seuraavia muutoksia.

Ensinnäkin otsikko muutettiin kuulumaan "Suomen ruotsinkielisten sosialidemokraattien vaaliohjelma".

"Periaatejulistus" hyväksyttiin sellaisenaan.

"Sosialidemokratiassa ruotsinkielisen väestön voima". Siinä muutettiin toisella sivulla kohta 2, jossa sanotaan "Åbo Akademin valtionapu on olennaisissa kohdissa alhaisempi kuin muitten korkeakoulujen. Akademian valtionapu on nostettava kauttaltaan

75 %:iin. Tämä korotus suo mahdollisuudet antaa opetusta sellaisissa uusissa yhteiskunta-aineissa kuin journalistiikassa ja perustaa näille omat tiedekunnat kuten opettajakoulutuksessakin." Kohtaa muutettiin seuraavasti:

"2. ----- sellaisissa uusissa yhteiskunta-aineissa, esim. journalistiikassa, ja perustaa niihin omat tiedekunnat."

3. kohdassa valiokunta ehdottaa poistettavaksi aivan lopussa olevat sanat "--- ja epäsuunnitelmallisten perustamisien" ja kuuluisi tämä viimeinen virke:

"On toteutettava järkevä suomenruotsalaisen kansanopistolaitoksen rationalisoiminen epäterveen kilpailun ehkäisemiseksi."

4. kohdasta valiokunta pyyhki kokonaan pois viimeisen lauseen, joka koskee tuota Itä-Ruotsin asukkaille TV katselumahdollisuutta. Siis se lause, joka alkaa: "Tämä antaisi myös Itä-Ruotsin asukkaille...." se kohta kokonaan pois.

Sen jälkeen sivulle 3, siellä on joku pieni painovirhepaholainen.

11. kohta, ensimmäisessä lauseessa kolmas rivi, alkaa: "--- erityisesti ammatillisen työväenliikkeen puitteissa". Tuo "ammatillisen" sana jäi pois.

Sen jälkeen saman kohdan viimeinen kappale, joka alkaa: "Saaristomatkatkailu ruotsinkielisessä Suomessa on järjestettävä ja suunniteltava siten, että ----" muutettiin

"Turismia palvelevien kesänviettopaikkojen rakentamiselle ----".

13. kohta: "Seuraavan eduskuntaryhmän voi laskea käsittävän viisikymmentä jäsentä." Valiokunta katsoo, ettei nyt toiminta lähteä väheksymään vaalien tulosta ja lisäsi siihen yhden sanan "yli", siis "yli viisikymmentä jäsentä".

Muilta osiltaan valiokunta hyväksyi esityksen.

Sen jälkeen valiokunnan käsiteltävänä oli luonnos Suomen sosialidemokraattisen puolueen lähiajan talouspoliittiseksi ohjelmaksi. Valiokunta katsoo, että tämän ohjelman julkaiseminen välittömästi ei ole edullista. Tulee puolueen puolesta julkilausuma ja muutakin puolueen kokousta koskevaa aineistoa. Valiokunta esittää, että talouspoliittinen ohjelma annettaisiin puolue toimikunnalle, että se julkaisee sen sopivaksi katsomanaan ajankohtana eikä suinkaan huomenna tai ylihuomenna.

Valiokunta toivoo työlleen menestystä.

P u h e e n j o h t a j a : On kuultu menettelytapavalikunnan ehdotus kokouksen käsiteltäviksi jätettyjen julkilausuma- ja ohjelmaehdotusten johdosta. Ehdotan, että nämä käsiteltäisiin erikseen siten, että ensin käsitellään puolue toimikunnan ehdotus julkilausumaksi "Nyt on käännekohta". Sen jälkeen käydään mahdollinen keskustelu siitä ulkopoliittisesta julkilausumasta, jota valiokunta ehdottaa puolue toimikunnan tehtäväksi, sen jälkeen käsitellään Suomen ruotsinkielisten vaaliohjelma ja viimeisenä talouspoliittinen ohjelma. Tämä käsittelyjärjestys voitaneen hyväksyä?

Hyväksyttiin keskustelutta käsittelyjärjestys.

Julkilausuma

P u h e e n j o h t a j a : Julkilausuma "Nyt on käännekohta". Halutaanko puheenvuoroja?

Keskustelu julkilausuman johdosta:

N i s k a n e n : Toveri puheenjohtaja. Tässä menettelytapavalikunnan ehdotuksessa puhuttiin julkilausuman ulkopoliittisesta osasta eikä erillisestä julkilausumasta ja kuitenkin se lienee tarkoitettu niin, ettei tämä ulkopoliittinen osa missään paperissa eikä sanomalehdissä myöskään tule tämän "Nyt on käännekohta" teks-

tin alle. Siinä saattaa tulla tiettyjä selittelyvaikeuksia tuolla lehdistössä. Esitän, että annetaan selvästi erillinen ulkopoliittinen julkilausuma, jota ei missään yhteydessä kytketä "Nyt on käännekohta" lausuman alle.

S a l o (Turun et.): Hyvät toverit. Mitä julkilausuman sisältöön tulee, ei minulla ole siihen mitään huomauttamista, mutta pintapuolisesti tarkasteltaessa tuntuu, että tämä julkilausuma on tyypillisesti siinä määrin heikko, että ehdotan sitä puolueoimikunnan tarkistettavaksi. Siinä on useita kömmähtäviä lyhyitä lauseita, sivulauseita on käytetty itsenäisesti ja pilkut on käytetty jokseenkin tarkkaan.

K o i k k a l a i n e n : Täällä toveri Niskasen huomautus siitä, että menettelytapavaliokunta ei halua muuttaa, tehdä käännekohtaa ulkopoliitiikkaan, on aivan oikein. Ei sellaista tarkoitusta ollut, ja ulkopoliittinen julkilausuma tulee olemaan erillisenä julkilausumana.

Eräs kohta julkilausumasta, mikä on jäänyt huomiotta, on ensimmäisen kappaleen viimeinen kappale:

"Nykyinen hallituskokoomus ei pysty vastaisuudessa parempaan ----" jne.

Puolueoimikunta on esittänyt, että se viimeinen lause:

"Tältä hallitukselta puuttuu sekä usko että kyky paremman Suomen luomiseen" poistettaisiin kokonaan. Se jäi huomauttamatta.

Keskustelu päättyi.

P u h e e n j o h t a j a : Julkilausuma hyväksytään näillä muutoksilla, joita menettelytapavaliokunta on siihen tehnyt. (Julkilausuma pöytäkirjan liitteenä n:o 7.)

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Ulkopoliittinen julkilausuma.

P u h e e n j o h t a j a : Ulkopoliittinen julkilausuma voitaneen jättää puolueoimikunnan laadittavaksi. Näin päätetään?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Halutaanko sen suhteen käyttää puheenvuoroja.

Keskustelua ei siis syntynyt.

Ulkopoliittinen julkilausuma oli siis jätetty puolueoimikunnan käsiteltäväksi (~~liite n:o 8~~).

Suomen ruotsinkielisten sosialidemokraattien vaaliohjelma.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa "Suomen ruotsinkielisten sosialidemokraattien vaaliohjelma". Halutaanko asiasta käyttää puheenvuoroja?

Keskustelua ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Ohjelma hyväksyttäneen menettelytapavaliokunnan esittämässä muodossa (liite n:o 9).

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Luonnos Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen lähiajan talouspoliittiseksi ohjelmaksi.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa "Luonnos Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen lähiajan talouspoliittiseksi ohjelmaksi". Sen suhteen menettelytapavaliokunta esittää, että ohjelma jätettäisiin puolueoimikunnalle ja sen toimesta ja sen määräämänä aikana julkaistavaksi.

Haluaako joku tämän asian johdosta käyttää puheenvuoron?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

P u h e e n j o h t a j a : Ohjelma ja sen suhteen esitetty menettely hyväksytään. (Liite n:o 10.)

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Muut esille tulevat asiat

P u h e e n j o h t a j a : Työjärjestyksessä on seuraavana kohtana 10) Muut esille tulevat asiat.

Tässä suhteessa eräs ilmoitusluontoinen asia.

Ilmoitusasia

N e v a l a i n e n : Piirisihteereitä ja läsnäolevia toimitsijoita pyydetään kokoontumaan välittömästi tämän kokouksen päätyttyä puoluetoimiston kokoushuoneeseen.

Puoluetoimikunta kokoontuu niin ikään välittömästi puolue-neuvoston kokouksen jälkeen kabinetissa N:o 5.

Merkittiin.

P u h e e n j o h t a j a : Muita esille tulevia asioita ei kokouksen käsiteltäväksi ole ilmoitettu.

Todettiin.

Kokouksen päättäminen

P u h e e n j o h t a j a : Hyvät puoluetoverit. Puolue-neuvosto on nyt käsitellyt kaikki tämän kokouksen työjärjestykseen sisältyneet asiat. Se on päättänyt niistä tavoitteista, joiden toteuttamismahdollisuuksien luomiseksi puolue käy vaaleihin. Kokous on tehnyt kaikki päätöksensä yksimielisesti. Vaaleissa on Suomen kansan vuoro sanoa, haluaako se tätä ohjelmaa toteutettavaksi. Mutta sitä ennen on meidän asiamme tehdä valitsijoille selväksi,

mitkä ovat ne tosiasialliset vaihtoehdot, joiden välillä valitsija joutuu äänestäessään suorittamaan vaalia.

Puolueväki lähtee nyt kentälle hoitamaan tärkeän ja tämän vuoksi kovan ja tiukan vaalitaistelun viimeisiä vaiheita. Me lähdemme kuitenkin käymään voitollista vaalitaistelua.

Puolueneuvoston kokous on päättynyt.

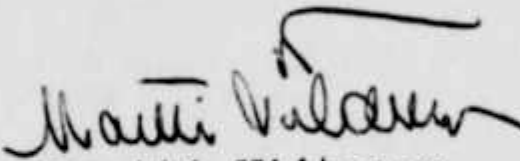
Merkittiin.

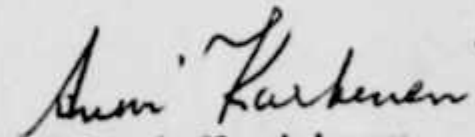
P u h e e n j o h t a j a : Esitän, että me lopuksi laulaisimme Työväen Marssin.

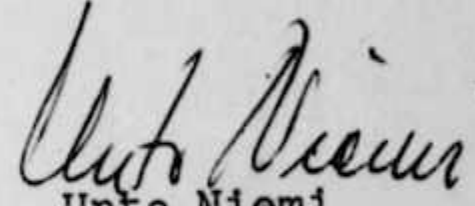
Laulettiin seisaalleen nousten Työväen Marssi.

Kokous päättyi klo 15.55.

Vakuudeksi:

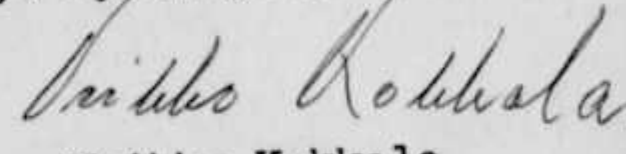

Martti Viitanen

Anssi Karkinen

Unto Niemi

Pöytäkirja tarkistettu ja hyväksytty:

Yrjö Rantala

Veikko Kokkola

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTINEN
PUOLUE
HELSINKI
PAASIVUORENKATU 3
POSTISIIRTOTILI 7990
KESKUS 765766

SDP

Lite n:o 2

TEERI 772 410
HOITAJA ... 772 052
TEERI 773 993
TEERI 774 721
TEERI 774 428
SIAT 774 742

KUTSU PUOLUENEUVOSTON KOKOUKSEEN

Sosialidemokraattisen Puolueen Puolueneuvosto kutsutaan sääntömääräiseen kokoukseen, joka pidetään Helsingin Työväentalon juhlasalissa keskiviikkona 16. päivänä helmikuuta 1966 alkaen kello 11.

Helsingissä 3 päivänä tammikuuta 1966

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
PUOLUETOIMIKUNTA

Rafael Paasio

Kaarlo Pitsinki

Jakelu:

Puolueneuvoston jäsenet
Puoluetoimikunnan jäsenet
Tilintarkastajain puheenjohtaja
Sos.-dem. Naisten Keskusliitto
Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto
Sos.-dem. Eduskuntaryhmä
Piiritoimikunnat
Piirisihteerit
Puoluelehdet
Sos.-dem. Raittiusliitto
Puolueen jaostojen puheenjohtajat

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUENEUVOSTON KOKOUS

Helsingin Työväentalon juhlasalissa 16.2.1966 alkaen kello 11.

T y ö j ä r j e s t y s :

1. Kokouksen avaus
2. Nimenhuuto
3. Kokouksen laillisuuden toteaminen
4. Kokouksen järjestäytyminen:
 - a) valitaan kaksi sihteeriä
 - b) valitaan kaksi pöytäkirjan tarkistajaa
 - c) valitaan kolme ääntenlaskijaa
 - d) valitaan menettelytapavaliokunta
5. Työjärjestyksen hyväksyminen
6. Puolueen toiminta- ja tilikertomus v:lta 1965 liitteineen sekä tilintarkastajain lausunto
7. Puoluetoimikunnan ehdotus tulo- ja menoarvioksi v:lle 1966
8. Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus v:lta 1965
9. Poliittinen tilanne, vaalit ja ohjelmakysymykset
10. Muut esille tulevat asiat
11. Kokouksen päättäminen

K E R T O M U S

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toiminnasta v. 1965

I. YLEISKATSAUS

1. Kansainvälinen tilanne

Vuoden 1965 kansainvälisen politiikan aluetta sävytti yhä syvenvä Kaakkois-Aasian kriisi. Vietnamin sota voimistui maaliskuussa amerikkalaisten aloitettua laajassa mitassa Pohjois-Vietnamin sotilaallisten kohteiden pommitukset. Amerikkalaisten joukkojen vahvuutta lisättiin vuoden mittaan niin, että joulukuussa Etelä-Vietnamissa oli lähes 200.000 amerikkalaista. Vietkongin ja amerikkalaisten tukemien Etelä-Vietnamin hallituksen joukkojen keskinäisissä taisteluisissa ei saatu aikaan ratkaisevaa yliotteen siirtymistä kumpaankaan suuntaan. Yhdysvaltojen strategian pohjana oli ns. eskalaatiosuunnitelma eli asteittainen sotatoimien tehostaminen tavoitteena Pohjois-Vietnamin ja Vietkongin pakoittaminen rauhaan. Rauhantunnusteluja tehtiin mm. Englannin hallituksen välityksellä, mutta ilman tuloksia. Kesällä amerikkalaiset ilmoittivat olevansa valmiit rauhanneuvotteluihin ilman ehtoja. Vietkongin kantana oli, ettei mitään mahdollisuutta asian ratkaisemiseen ollut niin kauan kuin amerikkalaiset joukot ovat Vietnamin maaperällä. Neuvostoliiton vaikutus Pohjois-Vietnamissa oli voimistumassa vuoden loppuun tultaessa. Joulukuussa päädyttiin joulunpyhien ajaksi lyhyeen aselepoon. Amerikkalaiset lopettivat Pohjois-Vietnamin pommitukset toistaiseksi. Oli ilmeistä, että Washingtonissa oltiin erittäin huolestuneita maailman yleisen mielipiteen jyrkkenemisestä Yhdysvaltojen Vietnamin-politiikan vuoksi Yhdysvaltojen vastaiseksi. Presidentti Johnsonilla olikin vaikeuksia rakoilevan läntisen liittoutuman rauhoittamisessa. Joka tapauksessa sota jatkui kaiken aikaa verisenä aiheuttaen kärsimyksiä ja kurjuutta Etelä-Vietnamin siviiliväestölle. Maa ajautui hallituskriisistä toiseen, kunnes sotilasjohtajat ottivat vallan käsiinsä.

Aasian levottomuusalueista toinen oli Intian ja Pakistanin kiista Kashmirista. Kumpikin osapuoli vakuutti olevansa oikeutettu puuttumaan toisen osapuolen toimintaan Kashmirissa. Aseellisen yhteenoton jälkeen tilanne väliaikaisesti rauhoittui, mutta mitään sopimusta ei Intian ja Pakistanin välillä aikaansaatu.

Indoneesia erosi Yhdistyneistä Kansakunnista. Levottomuudet Indoneesian ja Malesian raja-alueilla jatkuivat. Syksyllä esiintyi Indoneesiassa sisäisiä valtataisteluja. Presidentti Sukarno säilytti jotenkuten valtansa, vaikka tosiasiassa armeijan johto ryhtyi hoitamaan maan asioita.

Yhdistyneet Kansakunnat selviytyi vähitellen edellisenä syksynä alkaneesta jäsenmaksukiistasta, joka johti järjestön 19 yleiskokouksen epäonnistumiseen. Suurvaltojen kesken päästiin kuitenkin siinä määrin sovinnolliseen ratkaisuun, että syyskuussa voitiin 20. yleiskokous aloittaa normaalin muodon.

Dominikaanisen Tasavallan kriisi heikensi edelleen Yhdysvaltojen asemaa. Maassa suoritettiin sotilasvallankaappaus ja Yhdysvallat lähetti joukkojaan "suojelemaan" amerikkalaisia. Tosiasiassa amerikkalaisten väliintulo kohdistui perustuslaillisten ja demokraattisten piirien toimintaa vastaan. Kriisin jatkuessa Amerikan valtioiden järjestön joukot asetettiin amerikkalaisten asevoimien sijaan. Tilanne rauhoittui väliaikaisesti. Demokraattiset voimat pääsivät myös josain määrin vaikuttamaan maan asioihin, vaikka sotilasvalta jatkuikin. Joka tapauksessa amerikkalaisten "tykkivenediplomatia" synnytti voimakasta arvostelua kaikkialla maailmassa.

Euroopassa Kreikassa esiintyi sisäpoliittisia levottomuuksia. Kuningaan ja pääministeri Papandreoun välien selvittely ajautui hallituskriisistä toiseen. Lopullista rauhoittumista ei vuoden loppukaan tuonut mukanaan. Euroopan yhteismarkkinoiden kriisi jatkui Ranskan kieltäytyttyä osallistumasta toistaiseksi yhteismarkkinamaiden ulko-ministerikokouksiin. Englannin työväenhallitus jatkoi työtään niukan enemmistöasemansa turvin. Saksan liittotasavallan vaaleissa sosiaalidemokraatit jatkoivat etenemistään parlamenttivaaleissa, mutta kristillisdemokraatit säilyttivät paikkansa johtavana puolueena. Liittopäivävaalien jälkeen liittokansleri Erhardt muodosti uuden hallituksen vapaiden demokraattien kanssa. Ranskassa presidentti de Gaulle sai yllättävän lujan vastuksen presidentinvaaleissa vasemmiston ehdokkaasta Mitterrandista. Toisella kierroksella de Gaulle kuitenkin sai selvän enemmistön äänestäjäkunnasta ja jatkoi siten hallituskauttaan. Norjassa työväenpuolue menetti suurkäräjävaaleissa jonkin verran. Tappio johti hallituksen vaihdokseen ja Norjaan muodostettiin porvarillinen kokoomushallitus.

2. Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden keskinäinen kauppa kehittyi vuoden 1965 aikana edelleenkin nopeammin kuin niiden kauppa muiden talousalueiden kanssa. Ruotsi on jatkuvasti ollut ainoa Pohjoismaa, jonka kauppataase Pohjoismaiden välisessä kaupassa on ollut vientivoittoinen ja vastaa Ruotsin viennin osuus noin puolta näiden maiden keskinäisestä viennistä. Suomen vastaava luku jää alle 10 prosentin, joten maamme ulkomaankaupan kehittämiseen on runsaasti varaa. Ensimmäisenä puolivuotiskautena 1965 oli Suomen tuonti muista Pohjoismaista noin 17 prosenttia koko tuonnistamme ja viennin osuus vastaavasti hieman alle 12 prosenttia. Koko vuoden luvut lienevät samaa suuruusluokkaa.

Yhteistyö EFTAn puitteissa keskittyi heti alkuvuodesta Iso-Britannian lokakuussa 1964 voimaan saattamaan 15 prosentin tuontimaksun poistamisyrityksiin. Pohjoismaiden taloudellisen yhteistyön ministerit ottivat asian jo helmikuussa esille yhteisessä kokouksessaan. Iso-Britannia alensi huhtikuussa 1965 tuontimaksun 10 prosenttiin, minkä jälkeen tähän maahan eri Pohjoismaiden taholta esitetty kirpeä arvostelu laimeni. Välittömästi pohjoismaisen taloudellisen yhteistyökomitean suorittamiin selvityksiin nojautuen esittivät neljä Pohjoismaata Wienin EFTA-ministerikokouksessa oman ehdotuksensa yhteistyön kehittämisestä sanotun järjestön puitteissa ja nämä ehdotukset tulivatkin pääosiltaan hyväksytyiksi. Tämän jälkeen on ehdotusten mukaisia selvityksiä suoritettu EFTAn puitteissa, mutta vuoden lopulla pidetty EFTA-ministerikokous Kööpenhaminassa ei ollut valmis määrittelemään lopullista kantaansa valmistuneisiin selvityksiin, vaan keskittyi lähinnä EFTAn ja EEC:n välisen kuilun kaventamiseen saavuttamatta tässä kysymyksessä kuitenkaan konkreettisia tuloksia. Kehitys vuoden aikana osoitti, että Tanskan hallitus ilmeisestikin on erittäin levoton maataloustuotteittensa EEC-maihin tapahtuvan viennin kehityksestä. Tämä on jälleen johtanut Tanskan etääntymiseen Pohjoismaisesta yhteistyöstä taloudellisella alalla. Ruotsinkaan yritykset tanskalaisten maataloustuotteiden tuonnin laajentamiseen eivät voi ratkaista Tanskan ongelmia. Pohjoismaiden neuvoston piirissä on taloudellisen yhteistyön kehittäminen Pohjoismaiden välillä vuoden aikana keskittynyt niin sanotun nippuratkaisun löytämiseen, joka kullekin Pohjoismaalle voisi tarjota sellaisia etuja, että ne kompensoisivat muilla aloilla tehtyjä myönnytyksiä. Mitään ratkaisua ei vuosi 1965 tuonut mukanaan, vaan ongelmat ovat edelleen ratkaisematta. Kehitys EEC:n piirissä ja Ranskan aiheuttaman kriisin selvittely vaikuttaa myös välittömästi Pohjoismaiden välisiin suhteisiin.

Käytännön taloudellisen yhteistyön alalla oli vuoden 1965 aikana havaittavissa ilahduttavia piirteitä, koska tällöin alettiin elinkeinoelämän piirissä todella vakavasti keskustella järkevän alihankkijajärjestelmän luomisesta, joka varsinkin Suomen osalta merkitsisi lisättyä pääomia teollisuutemme kehittämiseen ja kansantaloudellisesti epäedullisen työvoiman siirtymisen vähentymistä. Ajatus hankintojen jakamisesta maiden kesken ja työvoiman pysyttämisestä paikoillaan voittaa yhä enemmän alaa.

Kennedy-kierroksen aikataulu on joutunut uhanalaiseksi EEC:n piirissä vallinneen kriisin vuoksi. Pohjoismaiden välinen yhteistyö näissä neuvotteluissa on edelleen jatkunut.

YK:n järjestämä kauppaja- ja kehityskonferenssi (UNCTAD) asetti neljä pääkomiteaa, minkä lisäksi kauppaja- ja kehitysjohdokunta toimii pysyvänä elimenä konferenssien välillä. Näissä elimissä ovat Pohjoismaat toimineet läheisessä yhteistyössä ja niiden taholta annettiin johdokunnan toisessa kokouksessa elo-syyskuussa 1965 yhteinen julkilausuma UNCTAD-kysymyksistä.

Sivistyksellisellä alalla huomattavin saavutus pohjoismaisessa yhteistyössä oli Pohjoismaisen kulttuurirahaston perustaminen Pohjoismaiden Neuvoston helmikuussa 1965 Reykjavikissa pidetyn 13. istunnon suosituksen mukaisesti 1 päivästä tammikuuta 1966 alkaen. Tosin Pohjoismaiden hallitukset eivät ensi vaiheessa hyväksyneet neuvoston ehdottamaa vuotuista 3 miljoonan Tanskan kruunun suuruista pääomaa, vaan tyytyivät 600 000 Tanskan kruunuun. Vuoden 1965 aikana osoittautui jo, että neuvoston arviointi oli realistisempi. Pääoman korotuskysymys siirtyi kuitenkin myöhempään ajankohtaan. Kulttuurirahaston hallinnon tultua järjestetyksi on pohjoismaisen yhteistyön piirissä luotu ensimmäinen huomattavampi elin, joka määrättyssä mielessä on ylikansallinen, koska yhteispohjoismaiselle rahaston hallitukselle on annettu valtuudet päättää rahaston varojen jakamisesta.

Esitysten antaminen pohjoismaisen patenttilainsäädännön toteuttamiseksi siirtyi vuoteen 1966, mutta Norjan taholta esitetyt varaukset ovat vuoden aikana lieventyneet.

Tornionjoen yli johtava silta Aavasaksan kohdalla valmistui 1965 ja merkitsi jälleen uutta edistysaskelta liikenneyhteyksiä parannettaessa Suomen ja Ruotsin välillä ja samalla koko pohjoiskalottialueella.

Suomen ja Ruotsin kesken elokuussa 1965 solmittu radio- ja TV-yhteistyötä koskeva sopimus noudattaa Pohjoismaiden Neuvoston suositusta ja sen avulla pyritään parantamaan ruotsalaisten TV-lähetysten vastaanottomahdollisuuksia Suomessa, lähinnä Ahvenanmaalla ja vastaa-

vasti suomalaisten lähetysten vastaanottomahdollisuuksia varsinkin Ruotsin pohjoisosissa.

Maaliskuussa 1965 allekirjoitettiin viiden Pohjoismaan kesken Pohjolan ulkopuolelle suuntautuvan toiminnan kannalta merkityksellinen pöytäkirja, jonka mukaan kaikki Pohjoismaat rakentavat yhteisen näyttelypaviljongin Montrealin maailmannäyttelyyn 1967.

3. Sisäpolitiikka

Koko kertomusvuoden ajan toimi edelleen Johannes Virolaisen johdolla porvarillisten puolueiden enemmistöhallitus. Eduskunnan porvarillinen enemmistö noudatti siten v:n 1962 vaalien edellä ja jälkeen omaksumaansa maalaisliiton johtamaa oikeistopolitiikan linjaa. Se on pettänyt kaikki vaalilupauksensa. Verot, maksut, hinnat ja vuokrat ovat nousseet, valtion talous ajautunut umpikujaan, työllisyys heikentynyt, ulkomaankauppa kriisitilanteessa. Välttämättömät tuotantoa, verotusta, asunto- ja muuta sosiaalipolitiikkaa koskevat perusuudistukset ovat toteuttamatta.

Hallituksen tahdon mukaisesti ja nytkin myöhästyneenä eduskunnassa hyväksytty kertomusvuoden tulo- ja menoarvio osoittautui täysin kestävämmäksi. Jo kevättalvella hallitus lähti paikkaamaan sitä. Näkyvää tulosta siitä tuskin oli muuta kuin asevelvollisuusajan tilapäinen lyhentäminen. Lisämenoarvioiden yhteissumma oli ennätysmääräinen. Helmikuussa hallitus korotti maataloustuloa 104,3 milj. mk:lla. Tämä oli viimeinen korotus voimassa olleen maataloustulolain aikana, ja se oli niin suuri, että seuraavan elokuun tarkistus edellytti 14,3 milj. mk:n vähennystä. Syyskuusta lähtien uutta maatalouden hintalakia ei ole ollut, mutta hallitus päätti soveltaa päätöksissään entistä lakia. Opposition näkökohtia hallitus ei ottanut huomioon talvella antamassaan maatalouden hintalakiesityksessä. Sen johdosta vasemmisto äänesti sen yli vaalien.

Kesällä toimeenpantu autojen tuontimaksun korotus oli uusi todistus valtion kassan heikkoudesta, mutta ennen muuta uhkaavasta ulkomaankaupan maksutasekriisistä. Aravan uudistamiskomitean ehdotuksen hallitus etukäteen hautasi uuteen komiteaan. Se oli kuitenkin vain alkua toimenpiteille, jotka tähtäsivät myöhään syksyllä annettuun lakiesitysruehkaan, jonka piti lähinnä palvella hallituspuolueiden vaalipropagandaa.

Molemmat oppositiopuolueet jättivät hallituksen vastattavaksi välikysymyksen, joista hallitus selvisi huomattavalla äänten enemmistöllä. Sosialidemokraattien välikysymys jätettiin 21.11. Se koske halli-

tuksen epäonnistunutta talous- ja veropolitiikkaa ja oli ilmeisesti osaltaan vaikuttamassa siihen, että hallitus antoi esityksen vaalien ajankohdan siirtämisestä heinäkuusta maaliskuuhun. Tämän eduskunta hyväksyi. Asiallisesti se merkitsi samaa kuin eduskunnan hajoittaminen. Hallituspuolueet olivat siten epäsuorasti tunnustaneet politiikkansa epäonnistuneen.

Vuoden aikana suoritettujen mielipidetutkimusten mukaan puolueemme kannatus on kasvanut. Tätä suuntausta vahvistivat myös syksyllä toimeenpannut edistysmielisen osuuskauppaliikkeen vaalit, joissa sosialidemokraatit olivat ainoa voittaja.

Sosialidemokratian eheyttämisyhtymykset ovat johtaneet myönteisiin tuloksiin. Puolueeseen on palannut tai siirtynyt TPSL:stä sekä perusjärjestöjä että yksityisiä jäseniä. Eheyttämisyhtymyksissään puolue on noudattanut soveltuvien osin puolueeneuvoston 29.4.-64 hyväksymän sovintosopimuksen periaatteita. Tämän sopimuksen kahtia jakaantunut TPSL:n puoluekokous oli 24.5.-64 hylännyt. TPSL:n virallisen johdon enemmistö päätti hakeutua kiinteään yhteistyöhön SKP:n kanssa. Tässä mielessä se muodosti yhteisiä vaaliliittoja SKDL:n kanssa osuuskauppavaaleissa ja päätti suositella samoja vaaliliittoja myös seuraavan vuoden eduskuntavaaleissa. Vilpittömästi sosialidemokratian eheyttämistä ajaneet TPSL:n johtoelinten vähemmistöt katsoivat ainoaksi mahdollisuudeksi henkilökohtaisen ja perusjärjestöjen liittymisen Sosialidemokraattiseen Puolueeseen.

SKDL:n sisäinen käymistila jatkui. Se kohdistui kiivaana SKP:hen, joka aina on määrännyt SKDL:n politiikan. SKDL:n liittokokous vaati SKP:tä demokratisoimaan ohjelmansa ja sääntönsä. Tämä vaatimus oli kiivaan väittelyn alaisena, kun SKP valmistautui 1966 alussa pidettävään puoluekokoukseen. Opposition vaatimukset kohdistuivat myös keskuskomitean uudistamiseen ja vanhojen johtajien vaihtamiseen. Suuntaa riitaa on kuvattu "stalinistien ja revisionistien väliseksi taisteluksi".

Maalaisliitto muutti nimensä Keskustapuolueeksi. Suomalainen kansanpuolue ja Vapaamielisten Liitto yhtyivät Liberaaliseksi Kansanpuolueeksi. Tähän tyytymättömien vapaamielisten ryhmä puuhaili uutta puoluetta, kristillisten nimissä suunniteltiin omana puolueena esiintymistä tulevaisuudessa vaaleissa. Pientalonpoikien ja maalaisliiton riita kiihtyi. Kaikki tämä on merkinä valitsijain tyytymättömyydestä porvarillisten puolueiden harjoittamaan politiikkaan. Poliittisten kriisien aikana puolueet ovat meillä ennenkin vaihtaneet nimiä. Pikkupuolueista on tullut lieveliikkeitä, joilla muut puolueet kalastelevat ääniä itselleen.

4. Taloudellinen kehitys

Taloustilastoihin vuosi 1965 jää hyvänä korkeasuhdanteen vuotena, sillä reaalisien kokonaistuotannon lisäys arvioidaan noin 5,5 prosentiksi eli viime vuosien keskimääräistä noin neljän prosentin kasvua tuntuvasti suuremmaksi. Korkeasuhdanteen voi kuitenkin todeta taittuneen syksyn kuluessa. Ulkoa päin tulleet epäedulliset suhdannevaikutteet aiheuttivat monilla aloilla taloudellisen kasvun hidastumista, jota valtiovalta ei kyennyt tilanteen vaatimin keinoin estämään, koska sillä ei tällaisia keinoja ollut käytettävissään. Monivuotisen agraariylivallan aikana on voimavarojemme väärinkäyttö jatkunut. Kansantaloutemme suhdanneherkkyys on yhtä suuri kuin aikaisemminkin ja valtiovallalta puuttuvat keinot - mm. suhdannepidätysjärjestelmä - järkiperäisen suhdannepolitiikan harjoittamiseen. Samaan aikaan kun talouselämä alkoi hiljalleen ajautua laskukauteen ja ekspansiivinen suhdannepolitiikka olisi ollut tarpeen, valtiontalouden rappiotila ja huoli maksutaseesta ovat pakottaneet valtiovallan jatkamaan politiikkaa, joka on vaikutuksiltaan restriktiivinen ja siten laskusuuntausta edistävä.

Suhdannekäänteeseen alkusysäys on tälläkin kertaa tullut vientituotteittemme suurimmasta ostajamaasta, Englannista. Jo toista vuotta Englanti on kamppaillut maksutasevaikeuksien kanssa, joiden vuoksi maan hallitus on joutunut kiristämään raha- ja finanssipolitiikkaa ostokyvyn ja sitä tietä tuonnin hillitsemiseksi. Ainoina vaihtoehtoina ovat olleet joko punnan devalvointi taikka toimenpiteet tuonnin määrälliseksi rajoittamiseksi. Taloudellinen kasvu Englannissa onkin tuntuvasti hidastunut ja aiheuttanut saman suuntaisen kehityksen useissa muissakin maissa, etenkin EFTAn piirissä. Metsäteollisuutemme ei näissä oloissa ole kyennyt toiminaan täydellä kapasiteetillaan, etenkin kun agraarihallitusten lyhytnäköinen metsäpolitiikka on tehnyt raaka-aineen saannin vaikeammaksi ja nostanut sen hintoja. Eniten ovat markkinat heikentyneet selluloosan ja sahatavaran osalta, joiden vienti ei ole edellisestä vuodesta määriltään mainittavasti lisääntynyt. Paperin markkinatilanne on kuitenkin pysynyt hyvänä.

Muilla teollisuudenaloilla kehitys on ollut epäyhtenäinen. Laajenevia tuotannonaloja, joilla kuitenkin ei ole ratkaisevaa merkitystä työllisyyden tai kokonaistuotannon kannalta, ovat edelleen olleet kemian teollisuus ja metallien perusteollisuus. Lähinnä Neuvostoliiton kanssa käydyn kaupan ansiosta on myös konepaja- ja laivanrakennusteollisuuden aktiviteetti ja työllisyys pysynyt suhteellisen hyvänä. Tekstiili-, vaatetus- ja kenkäteollisuudessa tuotanto on edellisestä vuo-

desta supistunut ja näillä aloilla on etenkin naistyövoima kärsinyt vajaatyöllisyydestä. Talonrakennustoiminta on pysynyt edellisvuoden tasolla ja asuntojen rakentaminen on jonkin verran lisääntynytkin saavuttamatta kuitenkaan vuoden 1963 ennätystasoa.

Vuoden alkupuolella työllisyystilanne oli tyydyttävä, mutta loppuvuotta kohden alkoi työttömyys lisääntyä. Vuoden vaihteessa oli työtä vailla olevien työnhakijoiden määrä noin 35.000. Yli 60 % näistä oli naisia; työttömästä miestyövoimasta oli pääosa rakennusalan työntekijöitä. Valtion ja kuntien työmäärärahoihin käynnissä pidetyissä töissä oli vuoden vaihteessa noin 100.000 henkilöä.

Kuluneina vuosina meillä on jo ruvettu puhumaan teollistamisen tarpeellisuudesta, mutta asian hyväksi on tehty hyvin vähän. Kun metsäteollisuus, joka jo on saavuttanut kotimaisen raaka-ainepohjan salliman laajuuden eikä enää voi kasvaa entisellä vauhdillaan, on sitä paitsi vientimarkkinoillaan kohdannut takaiskuja - niin lieviä kuin ne itse asiassa ovatkin - ei meidän maamme enää ole kyennyt viennillään peittämään kysynnän mukaista tuontia. Monilla aloilla ei myöskään kotimarkkinateollisuus ole pystynyt menestyksellisesti kilpailemaan ulkomaisten tuotteiden kanssa, joiden tulliesteet ovat pienentyneet Efa-sopimuksen edellyttämällä tavalla. Maailman pääomamarkkinoiden lisääntyneen kireyden vuoksi tuontiylijäämää ei myöskään ole, kuten vielä edellisenä vuonna oli laita, voitu peittää ulkomaisella lainanotolla. Kauppataseen yhä kasvanut vajaus on näin ollen heijastunut lähes sellaisenaan myös maksutaseeseen ja heikentänyt maan valuuttavaroja. Tämä on ollut yhtenä välittömänä syynä rahamarkkinoiden kireyteen ja aiheena valtionpankin luottorajoituksiin. Samaan suuntaan on rahamarkkinoilla vaikuttanut valtiontalouden heikko tila. Valtion budjetin alijäämä, joka jää lyhytaikaisten velkojen ja pitkäaikaisten lainojen avulla lähinnä kotimaisilta rahamarkkinoilta peitettäväksi, liikkuu noin 1 000 miljoonan markan vaiheilla ja on suurena lisärasituksena rahamarkkinoilla.

Vuoden alussa R-sopimuksen mukaisesti toimeen pannun 3,8 prosentin yleisen palkankorotuksen jälkeen on teollisuuden työpalkoissa ollut vuoden mittaan liukumista parin prosentin verran. Elinkustannusindeksillä mitattu vähittäishintojen kohoaminen on ollut suhteellisen vähäistä, noin 4 prosenttia, joten reaali-palkoissa on todettavissa jonkin verran nousua työntekijöiden pääosan, ts. niiden osalta, jotka eivät ole kärsineet työttömyydestä tai vajaatyöllisyydestä.

II. PUOLUEEN PÄÄTÄNTÄVALTA- JA TOIMEENPANOELIMET

1. Puolueneuvosto

Puolueneuvoston sääntömääräinen kokous pidettiin Helsingissä 19 päivänä toukokuuta. Sääntömääräisten asioiden lisäksi puolueneuvosto käsitteli ja hyväksyi puolueen tiede- ja korkeakoulupoliittisen ohjelman, esitti kehoituksen sos.-dem. lehdistön levikkikampanjan tehostamiseksi ja peruutti vuoden 1957 puoluekokouksen jälkeiset erottamispäätökset sekä kehotti puoluetoimikuntaa toimimaan katkenneitten jäsen-suhteiden ennalleen palauttamiseksi. Samassa yhteydessä päätettiin, että puolue menee eduskuntavaaleihin omana vaaliliitttonaan.

Puolueneuvoston puheenjohtajana toimi Martti Viitanen.

2. Puoluetoimikunta

Puoluetoimikunnan kokoonpano on ollut vuoden 1963 puoluekokouksen päätöksen mukaisesti seuraava: puheenjohtajana Rafael Paasio, varapuheenjohtajana Olavi Lindblom ja puoluesihteerinä Kaarlo Pitsinki sekä muina jäseninä Sylvi Siltanen, Veikko Helle, Viljo Virtanen, Antero Väyrynen, Onni Oksanen, Paavo Tiilikainen, Väinö Hurnonen, Aatto Väyrynen ja Karl-August Fagerholm. Puoluetoimikunnan talousvaliokuntaan ovat kuuluneet Paasio, Lindblom, Pitsinki ja valiokunnan sihteerinä toiminut taloudenhoitaja Aarne Paananen.

Puoluetoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 8 kertaa, joista pöytäkirjoihin on merkitty 172 pykälää.

3. Puoluetoimikunnan apuelimet

Kertomusvuoden aikana toimineiden puoluetoimikunnan apuelinten toiminnasta on puoluetoimikunnalle jätetty seuraavat selostukset:

Kunnallisasiainjaostoon ovat kuuluneet puheenjohtajana Martti Viitanen, varapuheenjohtajana Veikko Helle, sihteerinä Anssi Karkinen ja muina jäseninä Eino Sirén, Thelma Ollila, Toivo Mansner, Uljas Mäkelä, Esko Niskanen, Aatto Väyrynen, Viljo Virtanen ja Juho A. Kivistö. Tärkeimmistä käsitellyistä asioista mainittakoon Maalaiskuntien Liiton liittokokouksen valmistelu, Yli-Kiimingin kunnan kokoonkutsu-man ns. köyhien kuntien kokouksen valmistelu, kunnallisen asuntotuo-tannon tehostaminen ja ohjaaminen, kunnallinen palkkapolitiikka, Kunnallisen Eläkelaitoksen toimintaan liittyvät asiat, Pienkuntakomitean mietintö ja kunnallisten luottamusmiesten koulutus. Kuivaniemen kunnan kunnallisvaalien tultua KHO:n päätöksellä puolueen valituksen johdosta kumotuksi, suunniteltiin uusintavaalien vaalikampanja ja avustettiin

kuivaniemeläisiä tovereita sen toteuttamisessa. Vaalien tuloksena saatiin Kuivaniemen kunnanvaltuustoon, jossa puolueella aikaisemmin ei ollut edustajaa, yksi sosialidemokraatti. Äänimäärä kuitenkin nousi 100 %.

Kasvatustoimikuntaan kuuluivat kertomusvuonna seuraavat henkilöt: Reino H. Oittinen puheenjohtajana, Mauno Koivisto varapuheenjohtajana sekä Pauli Burman, Sakari Kiuru, Inkeri Airola, Paavo Kuosmanen, Olavi Hurri, Matti Kaasinen, Taimi Rinne-Virolainen, Aulis Leppänen, Erkki Raatikainen, Martti Pöysälä, Helge Virtanen, Unto Niemi, Veikko O. Veilahti, Arvo Salo, Niilo Koljonen, Jenny Johansson, Olavi Viljanen, Pentti Tenkula, Väinö Liukkonen ja Rafael Paasio.

Toimikunnan kokouksissa on käsitelty yhtenäiskoulun kehittämistä koskevia ja muita yleisiä kulttuuripoliittisia kysymyksiä. Koulukysymyksissä toimikunta on ollut puheenjohtajansa ja toimikunnan sihteerin välityksellä tiiviissä yhteistoiminnassa Puoluetoimikunnan asettamien työryhmien ja Kasvatustyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistyksen kanssa. Yhteistyö on koskenut peruskoulua ja koulu-uudistusta käsittelevää esitelylehtistä, mitä Kasvatustyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistyksen johtokunnassa on valmisteltu, sekä toisaalta Puolueen kulttuuripoliittisen työryhmän kulttuuripoliittisten ohjelmien valmistelua.

Sos.-dem. Osuuskauppaväen Keskustoimikuntaan ovat puoluetoimikunnan edustajina kuuluneet Veikko Helle ja Viljo Virtanen sekä puoluetoimistosta Valde Nevalainen ja Yrjö Virtanen.

Jaoston työ keskittyi vuoden alkupuoliskolla suunnitelman mukaisesti vaalien valmistelutoimenpiteisiin huipentuen syksyllä varsinaiseen vaalikampanjaan.

Yritys sitoa TPSL ja sulauttaa heidän ehdokkaansa yhteisten sosialidemokraattisten tunnusten alle ei onnistunut kuin osaksi. Heidän ehdokkaitaan oli sosialidemokraattisen osuuskauppaväen listoilla 14 osuusliikkeessä. Sen sijaan TPSL solmi vaaliliiton SKDL:n kanssa 16 liikkeessä. Kuuden liikkeen alueella se esiintyi omine vaaliliittoineen. Osl. Koiton vaaleissa Sosialidemokraateilla oli vaaliliitto TPSL:n kanssa. Lisäksi oli kahdessa liikkeessä ns. sopuvaalit sosialidemokraattien ja kansandemokraattien sovittua rajoitetusta ehdokasmäärästä, jolloin varsinaisia vaaleja ei tarvinnut lainkaan toimeenpanna.

Vaalien tulos muodostui sosialidemokraateille hyväksi, kuten seuraavasta taulukosta voidaan todeta.

Äänioikeutettuja 555.039, äänestäneitä 227.697.

Liikkeiden lukumäärä 97. Osuuskuntakokouksia 3 liikkeessä,
"sopuvaalit" 2 liikkeessä.

Äänioikeutettuja	553.544	
Äänestäneitä	227.697	41.1 %
Hylättyjä	691	

Äänet vaaliliittoittain

Sos.-dem.	97.611
Sos.-dem. + TPSL	18.078
TPSL	1.046
SKDL	51.757
SKDL + TPSL	45.531
Porv.	12.983
	227.006
+ Hylätyt	691
	227.697
	=====

Tulosvertailu

	1959	1962	1965	+ tai -
SDP	101.336	107.616	111.144	+ 3.528
SKDL	92.471	98.265	94.482	- 3.783
TPSL	9.469	9.273	5.954	- 3.319
Porv.	16.240	17.446	15.426	- 2.020
		232.600	227.006	- 5.594
Hylätyt		662	691	
	219.969	233.262	227.697	
	=====	=====	=====	

Puolueittain

	Äänet	%	Paikat	Muutokset + tai -
Sos.-dem.	111.144	49.0	1.492	+ 38
TPSL	5.954	2.6	97	- 16
SKDL	94.482	41.6	1.162	- 8
Porv.	15.426	6.8	47	- 4
	227.006	100.0	2.798	+ 10

227.697 äänestäneistä oli miehiä 117 524 51.6 %

" " " naisia 110.173 48.4 %

Siirtoväenasiain_jaostoon ovat kuuluneet Johannes Koikkalainen Turusta, Julius Klami Lahdesta ja Lauri Taskinen Helsingistä sekä puoluetoimikunnan edustajina Kaarlo Pitsinki, Valde Nevalainen ja Aarne Paananen. Puheenjohtajana on ollut Kaarlo Pitsinki ja sihteerinä Lauri Taskinen.

Sosialidemokraattisen siirtoväen neuvottelukokous pidettiin Karjalan Liiton 25-vuotisjuhlien yhteydessä 20/6 Helsingissä. Kokouksessa pohdittiin Karjalaisen Työväenliikkeen historian kirjoittamiseen liittyviä asioita sekä tulevia eduskuntavaaleja.

Ammattiyhdistysjaostoon ovat kuuluneet Rafael Paasio, Olavi Lindblom, Kaarlo Pitsinki, Valde Nevalainen, Veikko Oksanen, Reino Heino-nen, Jaakko Rantanen ja Olavi Järvelä. Jaosto on käsitellyt viime aikoina ammattiyhdistysliikkeessä esillä olleita kehitysilmiöitä.

Urheilujaostoon ovat kuuluneet Sulo Hostila, Väinö Soininen, Martti Tynkkynen, Arvi A. Heiskanen, Antero Väyrynen, Onni Oksanen ja Valde Nevalainen. Puheenjohtajana on ollut Sulo Hostila ja sihteerinä Martti Tynkkynen.

Jaosto on käsitellyt valtion urheilupolitiikkaa ja varsinkin epäoikeudenmukaista urheilumäärärahojen jakoa, joka on jatkunut vuosikausia, vaikka jonkin verran on saatukin myönteistä kehitystä aikaan.

Sos.-dem. Maaseututoimikunnan kertomus on erillisenä liitteenä (Liite n:o 1.)

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton kertomus on erillisenä liitteenä. (Liite n:o 2.)

Tammikuussa pitämässään kokouksessa puoluetoimikunta asetti seuraavat työryhmät laatimaan perusteellisia selvityksiä eri aloilta puolueen politiikan tehostamiseksi:

talouspoliittinen työryhmä, puheenjohtajana Kaarlo Pitsinki, muina jäseninä Mauno Koivisto, Pentti Viita, Olavi Salonen ja Niilo Koljonen,

ulkopoliittinen työryhmä, puheenjohtajana Rafael Paasio, muina jäseninä Pauli Burman, Ahti M. Salonen, Erkki Raatikainen ja Sakari Kiuru,

asuntopoliittinen työryhmä, puheenjohtajana Olavi Lindblom, muina jäseninä Jorma Aaltonen, Jorma Kilpi, Aarne K. Leskinen ja Juho Kivistö,

kulttuuripoliittinen työryhmä, puheenjohtajana Aarne Laurila, muina jäseninä Olavi Hurri, Arvo Salo, Paavo Kuosmanen ja Reino H. Oittinen,

eläkepoliittinen työryhmä, puheenjohtajana Onni Hiltunen, muina jäseninä Kalle Matilainen, Sulo Hostila, Aaro Kärkkäinen, Viljo Ripatti ja Pekka Kuusi,

veropoliittinen työryhmä, puheenjohtajana Kaarlo Pitsinki, muina jäseninä Antero Väyrynen, Aatto Väyrynen, Mauno Koivisto, Rafael Paasio, Pauli Burman, Pekka Kuusi ja Niilo Koljonen.

Näistä kulttuuripoliittinen työryhmä jätti toukokuussa pidetylle puolueeneuvoston kokoukselle tiede- ja korkeakoulupoliittisen ohjelman. Työryhmä valmistelee edelleen koulun uudistusohjelmaa ja taidepoliittista tavoiteohjelmaa.

Asuntopoliittinen työryhmä sai kevätkaudella valmiiksi mietinnön, joka huhtikuun 28. päivänä puolue toimikunnan ja sos.-dem. eduskuntaryhmän nimissä jätettiin valtioneuvostolle.

Vero- ja eläkepoliittiset työryhmät ovat jättäneet mietintönsä puolue toimikunnalle.

Talouspoliittinen työryhmä ja ulkopoliittinen työryhmä saavat ohjelmaehdotuksensa valmiiksi vuoden 1966 puolella. Talouspoliittinen työryhmä on sitä paitsi laatinut eduskunta-aloitteita sos.-dem. eduskuntaryhmän käytettäväksi.

4. Puolue toimisto

Puoluesihteerinä on toiminut Kaarlo Pitsinki, järjestösihteerinä Valde Nevalainen, taloudenhoitajana Aarne Paananen, tiedotus- ja kansainvälisten asiain sihteerinä Pauli Burman, kunnallisasiain sihteerinä Anssi Karkinen, opintosihteerinä Unto Niemi ja toimistosihteerinä Helinä Halava. Pääkirjanpitäjänä on ollut Maire Tommola ja kassanhoitajana Pirjo Elo.

Puolueen palveluksessa olleiden muiden toimitsijain tehtävät selviävät kertomuksen järjestötoimintaa koskevasta osasta.

Puolue toimiston kirjeenvaihto

Kertomusvuoden aikana on puolue toimistosta lähetetty postia seuraavasti:

Kustannustoiminta	32.930 kpl.
Järjestötoiminta	34.824 "
Valistustoiminta	7.987 "
Vaalitoiminta	7.124 "
Tiedotustoiminta	6.442 "
Naisten Keskusliitto	8.740 "
Kunnallistoiminta	548 "

TST:n toiminta	3.435 kpl
O-jaoston toiminta	1.747 "
Kansainvälinen toiminta	141 "
Maaseutuvaltuuskunta	261 "
Rekisteriasiat	260 "
T-lehdistön toiminta	267 "
Taloussasiat	119 "
Sekalaiset	1.643 "
Yht.	106.468 kpl